

Monitor Statushouders 2020

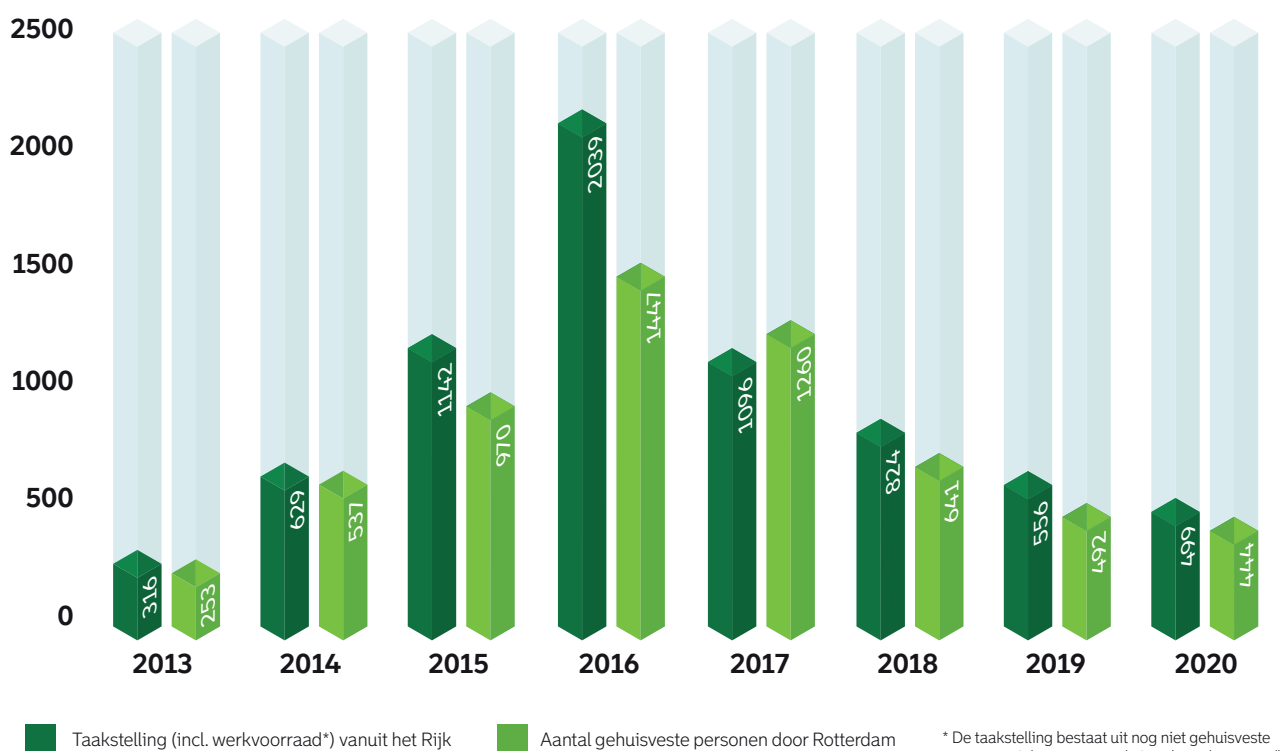
Gemeente
Rotterdam

Monitor Statushouders 2020

Per januari 2019 is de Rotterdamse aanpak statushouders 2.0 gestart (2019 – 2022). De aanpak is onderdeel van het actieprogramma Relax, dit is Rotterdam. De vernieuwde Rotterdamse Aanpak (2019 – 2022) omvat alle basiscomponenten voor succesvolle participatie in de samenleving: huisvesting, zorg, leren en toeleiding naar werk en onderwijs. De aanpak biedt ruimte voor maatwerk. Daarbij ligt de nadruk op toeleiding naar werk en onderwijs om ervoor te zorgen dat statushouders in hun eigen inkomen voorzien en meedoen in de Rotterdamse samenleving. Deze infographic geeft de belangrijkste bevindingen weer.

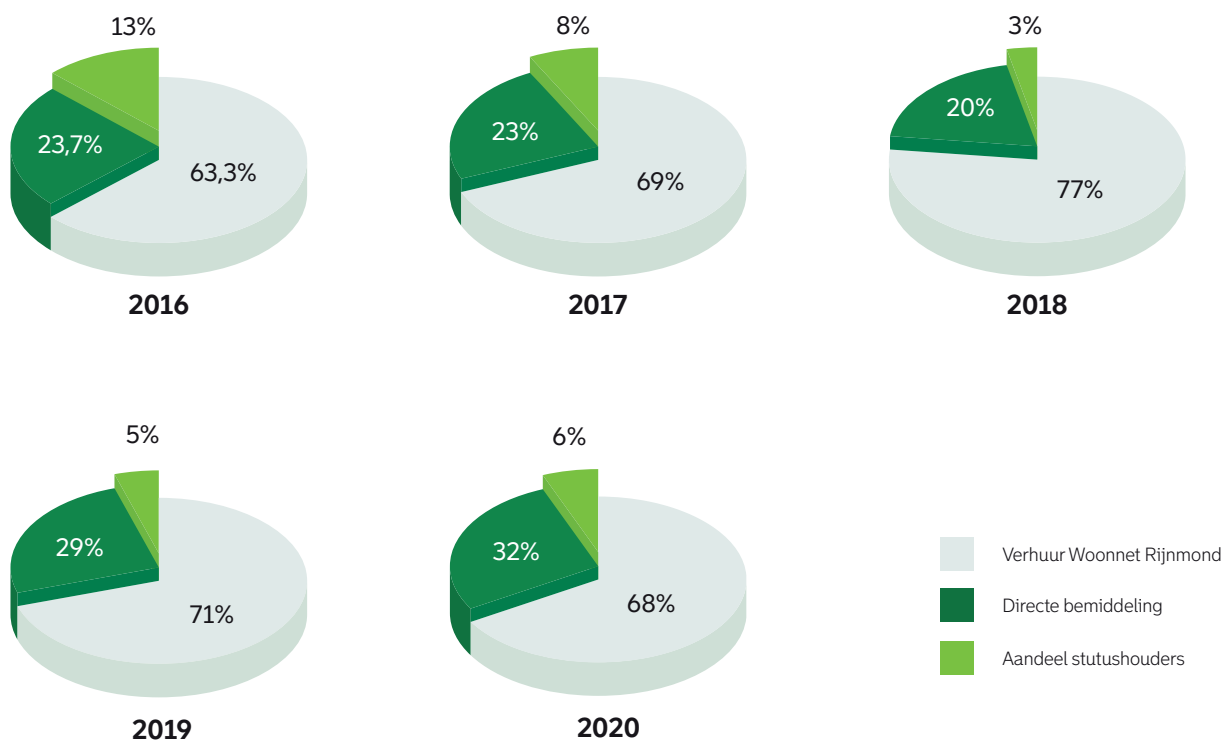
1. Taakstelling huisvesting

Rotterdam streeft ernaar dat de taakstelling om statushouders te huisvesten elk jaar wordt gehaald.

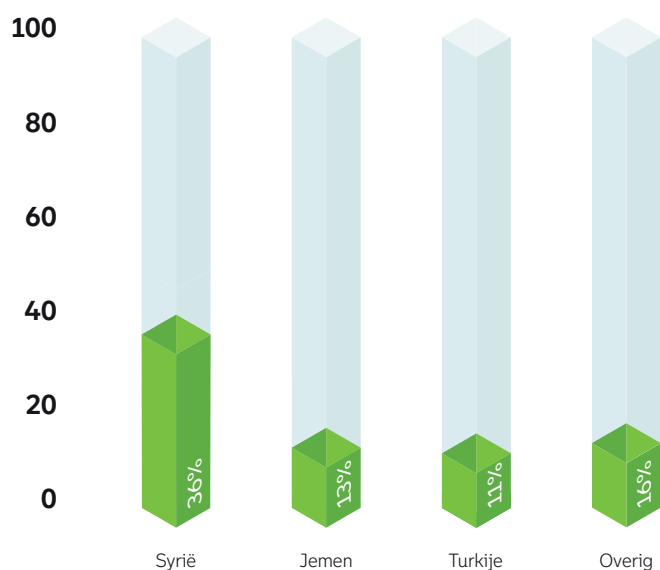
2. Druk op de woningmarkt

Rotterdam streeft ernaar dat het aantal goedkope huurwoningen dat wordt verhuurd via directe bemiddeling niet boven de 30 procent komt. Directe bemiddeling geldt voor alle corporatiewoningen die niet via sociale woningverhuursite Woonnet Rijnmond worden verhuurd.

3. Indeling naar nationaliteit

In 2020 hebben de stutshouders de volgende nationaliteiten:

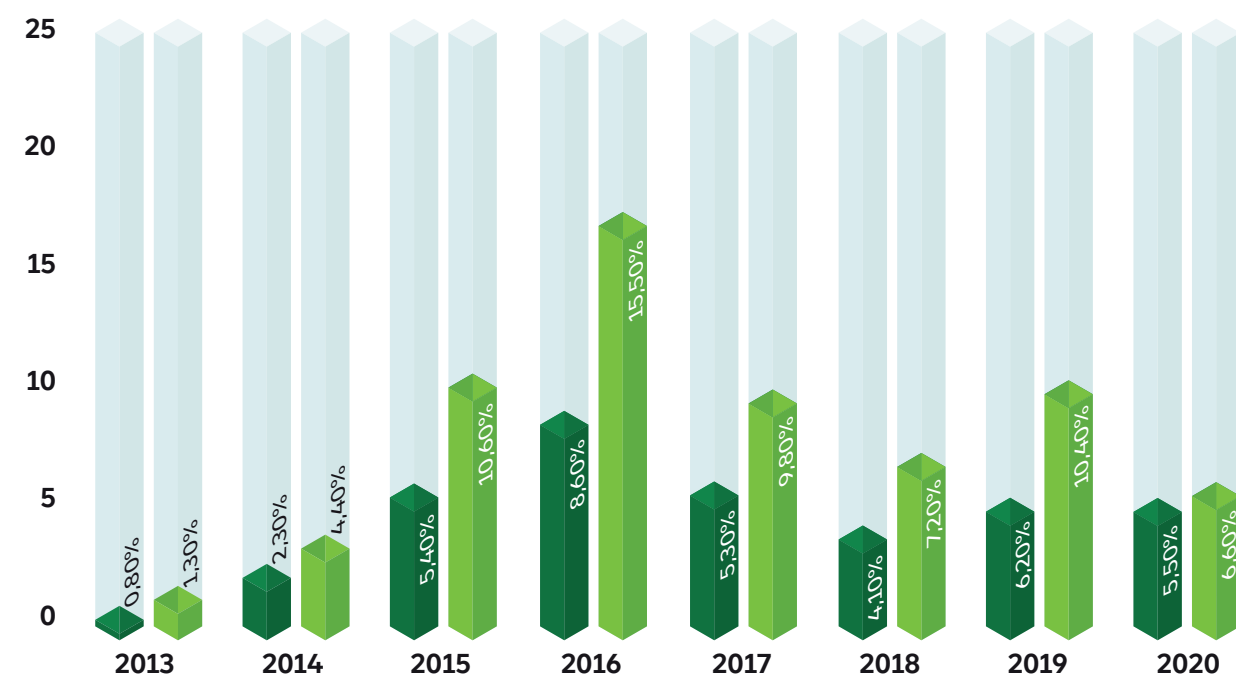
4. Zorg

Volgens het nieuwste rapport 'Stappen vooruit' (Van der Linden & Dagevos, 2020) blijft de ervaren gezondheid van statushouders in Rotterdam nagenoeg onveranderd tussen 2017/2018 en 2019. Voor de mentale gezondheid zien we voor alle statushouders tezamen eveneens geen grote verschillen over de tijd. Bijna 7 op de 10 geeft aan een goede gezondheid te hebben. Dit is lager dan in de bevolking van Nederland, van wie 8 op de 10 een goede gezondheid ervaart. Die vergelijking ziet er nog ongunstiger uit wanneer we ons realiseren dat de statushouders in Rotterdam een relatief jonge groep betreft. Syrische kinderen onder de 18 jaar voelen zich over het algemeen mentaal gelukkig (Van der Ent, Kinderen uit Syrië in Rotterdam, 2020).

5. Inburgering

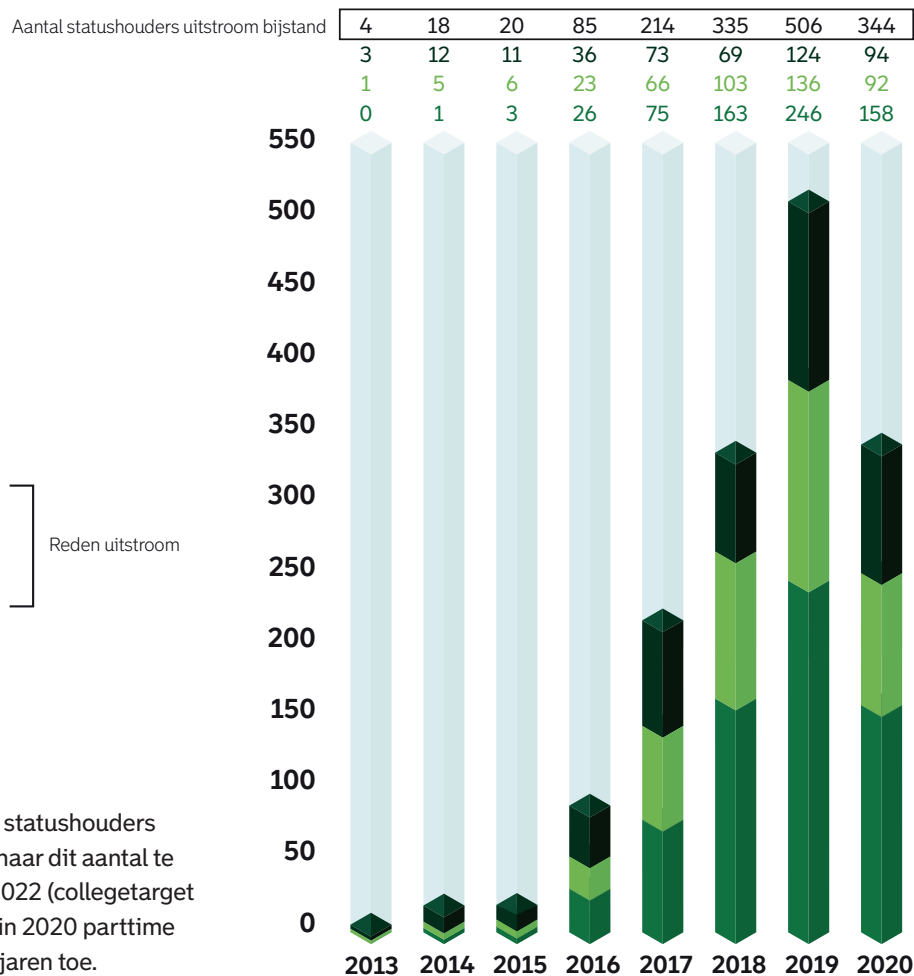
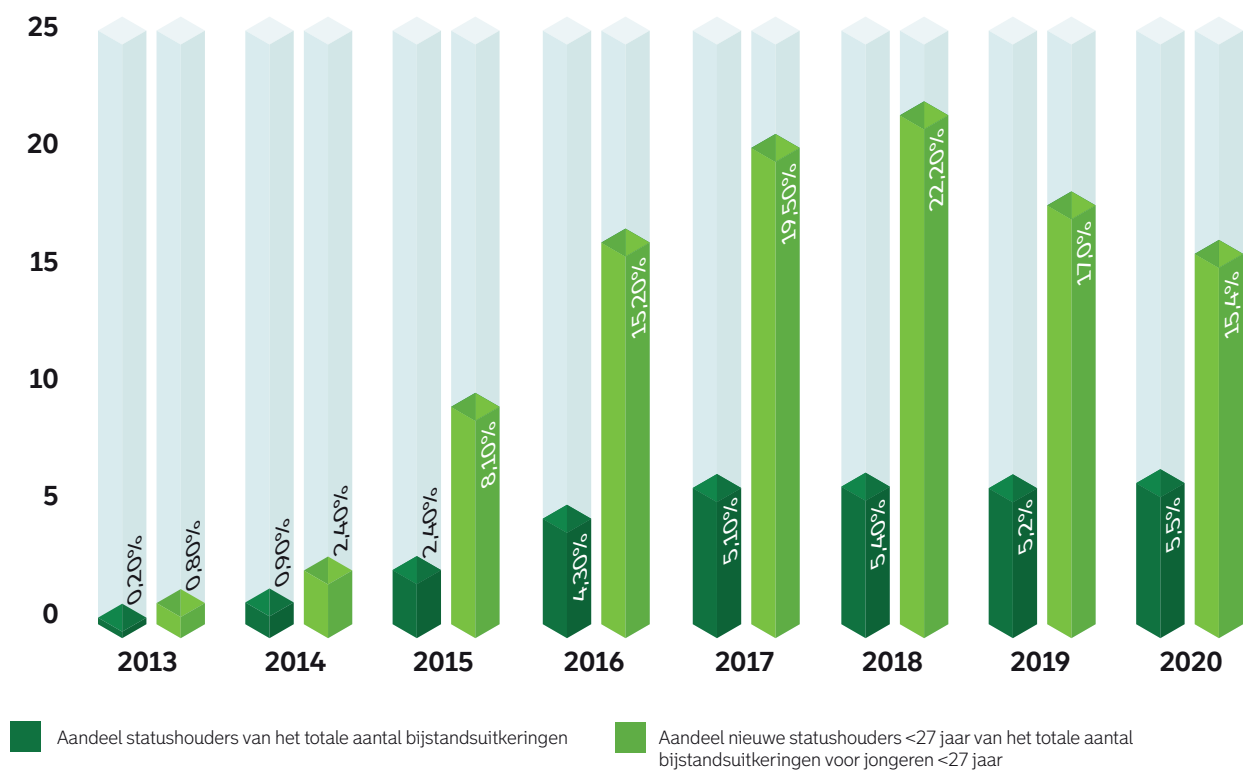
Rotterdam streeft ernaar dat 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering is gestart met het inburgeringstraject (collegetarget deel 1). In 2020 is 43 procent van de statushouders de inburgering binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart.

6. Statushouders in de bijstand

Aandeel statushouders van nieuwe instroom in de bijstand

Aandeel nieuwe statushouders instroom in de bijstand, jonger dan 27 jaar

Het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders bedraagt 1.989. Rotterdam streeft ernaar dit aantal te laten dalen naar 1.507 per 1 januari 2022 (collegetarget deel 2). 1.133 statushouders hebben in 2020 parttime gewerkt. Dit aantal neemt de laatste jaren toe.

Management-samenvatting

Voor u ligt de managementsamenvatting met de belangrijkste bevindingen van de monitor 2020 over de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019-2022. De Rotterdamse Aanpak 2019 – 2022 omvat alle basiselementen voor succesvolle participatie in de samenleving: wonen, zorg, leren en toeleiding naar werk en onderwijs. In het algemeen geldt dat we het afgelopen jaar veel hebben bereikt. Tegelijkertijd kregen we te maken met corona. Dit vroeg zowel van de statushouders als van de gemeente en uitvoerders veel flexibiliteit om de resultaten en doelen te behalen. De belangrijkste resultaten van de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019 – 2022 over 2020 leest u hieronder.

Wonen

Ondanks de coronacrisis is het met gezamenlijke inspanning gelukt om in 2020 444 personen te huisvesten. De taakstelling voor 2020 was om 435 personen te huisvesten maar ook nog een achterstand van de inhuizing van 64 personen uit 2019 te realiseren. Van de totale groep hebben we 55 personen niet aan een huis kunnen koppelen. Dit heeft verschillende oorzaken. Zo zorgde het coronavirus ervoor dat op de huizenmarkt minder woningen leeg kwamen en duurde het ons een maand om de nieuwe, unieke en succesvolle werkwijze van contactarm inhuizen te introduceren. Vanwege het coronavirus is in maart 2020 in Rotterdam een contactarme manier van inhuizen ontwikkeld om ervoor te zorgen dat het proces van integratie zoveel mogelijk door kon gaan. De verwachting is dat de groep van 55 personen in het eerste halfjaar van 2021 gehuisvest zal zijn. Verder zien we dat de samenstelling van de groep statushouders van 2020 vergelijkbaar is met die van 2019: veel alleenstaanden en weinig gezinsherenigers. Dit vraagt veel van de woningcorporaties. Er zijn hierdoor meer, maar ook andere huizen nodig dan in bijvoorbeeld 2017 en 2018. Tot slot was in 2020 sprake van een grote afname van het beschikbare aantal sociale

huurwoningen. Daardoor is het percentage woningen dat naar statushouders gaat, toegenomen van 5 procent in 2019 naar 6 procent in 2020.

Zorg

De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019 – 2022 is erop gericht dat statushouders na hun huisvesting in Rotterdam zo snel mogelijk (financieel) zelfredzaam worden. Hiervoor kunnen statushouders rekenen op maatschappelijke begeleiding. In 2020 hebben alle volwassen statushouders, die recht hadden op maatschappelijke begeleiding en gehuisvest zijn, deze dienstverlening ontvangen. In 2020 zijn 330 statushouders begonnen met de intake, die hoort bij de start van de maatschappelijke begeleiding. Er zijn 314 statushouders gestart met het tweede jaar van de maatschappelijke begeleiding.

Het onderzoek van de Erasmus Universiteit naar het programma van Stichting Nieuw Thuis Rotterdam laat zien dat statushouders aanzienlijk minder gebruik maken van ondersteuning voor psychische gezond-

heidsproblematiek dan niet-statushouders (Van der Linden & Dagevos, 2019). Dit is opmerkelijk omdat deze groep zeer gevoelig is voor psychische problemen, zoals depressies. Ook uit de ontwerpssessie, georganiseerd door OpenEmbassy in 2020, blijkt dat de toegang tot de GGZ moeilijk kan zijn voor nieuwkomers. Statushouders weten zelf niet welke hulp zij nodig hebben en het kan lastig zijn om de hulpvraag te formuleren. Daarnaast kennen veel statushouders het Nederlandse systeem niet. Mensen raken de weg kwijt bij een doorverwijzing. Sinds 2020 organiseert Stichting Mano in opdracht van de gemeente zowel individuele als groepsbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten is oog voor de culturele achtergrond van de deelnemer zodat hij de nieuwe cultuur sneller leert begrijpen. Ook bieden zij passende doorverwijzing als trauma's en psychische problemen opkomen. Daarnaast blijven we preventieve instrumenten inzetten, zoals de twee aanvullende participatiewerkshops (gezondheid en stress, en seksuele gezondheid) en deskundigheidsbevordering bij consultants. Zodat zij bijvoorbeeld problemen als gevolg van pre- en postmigratiestress tijdig kunnen signaleren.

Werken en leren

We lagen tot maart 2020 goed op koers. Sindsdien is door de economische maatregelen voor de coronabestrijding het aantal statushouders dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering toegenomen van 1.765 (2019) naar 1.982. Dit betekent dat ook de instroom (564 uitkeringen) groter is dan de uitstroom (344 uitkeringen). 73 procent stroomt uit door inkomsten uit reguliere arbeid en het starten met een studie of opleiding. Dit is mede te danken aan de inzet van meer capaciteit en gespecialiseerde consultants. Ook zien we dat het aantal statushouders dat parttime werkt, is gestegen van 888 (2019) naar 1.133. Dit aandeel neemt de laatste jaren toe en dat zien wij als een gunstige ontwikkeling. Veel statushouders zijn nog bezig met de inburgering en kunnen hierdoor niet altijd fulltime werken. We stimuleren hen om naast de inburgering te werken, al dan niet in deeltijd. Daarmee vergroten zij ook de kans dat zij na de inburgering fulltime aan de slag kunnen.

Van de huidige 1.982 uitkeringen zijn 2.683 (2019: 2.460) volwassen statushouders afhankelijk van de bijstand (echtparen ontvangen samen één uitkering). Dit is 5,5 procent van het totaal aantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Dat is vergelijkbaar met 2019. Van het totaal aantal jongeren met een bijstandsuitkering is 15,4 procent statushouder. Naar verhouding is het aandeel jonge statushouders groter dan status-

houders van 27 jaar en ouder. Het aantal statushouders jonger dan 27 jaar is ten opzichte van vorig jaar wel met 2 procent gedaald.

Voortgang collegegetarget

Op basis van de vernieuwde aanpak statushouders 2019 – 2022 is een collegegetarget geformuleerd dat bestaat uit twee delen:

- a. 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject
- b. het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.507

Het eerste deel van het collegegetarget is in 2020 niet gekomen tot het beoogde niveau van 80 procent, maar lag begin 2020 op 59 procent en begin december op 43 procent. Dit komt mede doordat de economische situatie rondom het coronavirus de start van trajecten (bijvoorbeeld in groepsverband) heeft bemoeilijkt. Daarnaast is de nieuwe Wet inburgering opnieuw uitgesteld. Bij het opstellen van het collegegetarget zou de nieuwe inburgeringswet eigenlijk op 1 juli 2019 ingaan. Deze start nu pas per 1 januari 2022. De statushouder is onder het huidige stelsel zelf verantwoordelijk om zich op tijd in te schrijven voor een inburgeringscursus. De gemeente kan dit nu nog niet afdwingen. De regie op de inburgering komt vanaf 1 januari 2022 bij de gemeenten te liggen. Regie vergroot de sturingskracht en daarmee de kans op realisatie van het collegegetarget. Intussen werken we hard om registratie en coaching van inburgeraars op dit punt te versterken. Zo hebben we in 2020 een kwaliteitsconvenant Taal en Inburgering afgesloten met verschillende aanbieders in de regio om de kwaliteit van het aanbod zoveel mogelijk te garanderen.

Het tweede deel van het collegegetarget is in 2020 toegenomen van 1.765 naar 1.982. Hiermee liggen we niet meer op schema. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019 – 2022 legt de nadruk op het voorzien in een eigen inkomen en meedoen in de Rotterdamse samenleving. In het eerste jaar (2019) bleek deze aanpak succesvol en daalde het aantal bijstandsuitkeringen. Zoals eerder vermeld zien we dat door economische situatie rondom het coronavirus in 2020 het aantal bijstandsgerechtigden is toegenomen. Dit komt overeen met de algemene ontwikkelingen in de stad en in het land. We gaan door met de intensieve aanpak en zetten komend jaar gespecialiseerde jobhunters en jobcoaches in.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	6
Wonen	6
Zorg	6
Werken en leren	7
Voortgang college target	7
 Inleiding	 11
 1. Wonen	 12
1.1 De brede intake	12
Contactarm inhuizen vanwege het coronavirus	14
1.2 Taakstelling en samenstelling statushouders	14
Prognose taakstelling voor 2021	15
Twaalf weken doorloof fase	15
Kenmerken statushouders Rotterdam	16
1.3 Huisvesting statushouders	18
Druk op de woningmarkt	18
Andere huisvestingsvormen	18
Woongebied	21
Uitstroom uit het azc Rotterdam	21
1.4 Samenvatting Wonen	21
 2. Zorg	 23
2.1 Maatschappelijke begeleiding door VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland	23
2.2 Maatschappelijke begeleiding online	23

2.3	Gezondheid	24
	Signaleren van lichamelijke en geestelijke problemen	25
	Preventief wordt het volgende gedaan	27
2.4	Financiële zelfredzaamheid	28
	Verleng beheer inkomen Participatiewet eerste jaar	28
	Wat doen we verder aan preventie?	29
2.5	Alleenstaande minderjarige vreemdeling	29
2.6	Samenvatting Zorg	30
3.	Werken en leren	32
3.1	Totaal bijstandsuitkeringen	32
	Instroom en uitstroom	34
	Parttime aan het werk	37
	Verdeling naar geslacht en leeftijd	37
	Ontheffing	38
	Bijzondere bijstand	38
3.2	Inzet instrumenten	40
	Specifieke instrumenten voor statushouders	40
	Geïntegreerde duale inburgeringstrajecten (GIT)	42
	Schakeltrajecten en traject richting onderwijs	42
	Assessment	43
3.3	Start inburgering	43
3.4	DUO	45
3.5	Rotterdamse Taalstart (RTS)	45
	Evaluatie van het programma Rotterdamse Taalstart	45
3.6	Participatieverklaringstraject (PVT)	46
3.7	Kwaliteitsconvenant taalscholen inburgering	46
3.8	Samenvatting Werken en leren	46
	Voortgang collegetarget	47

Inleiding

Voor u ligt de monitor van de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019 – 2022 voor het jaar 2020. Deze monitor blikt terug op de vier doelen die zijn vastgesteld in de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019 – 2022.

Deze doelen zijn:

1. realisatie van de taakstelling die Rotterdam per halfjaar van het Rijk krijgt opgelegd om statushouders te huisvesten
2. statushouders zijn in beeld bij zorgprofessionals of schuldhulpverleners. Bijvoorbeeld om problemen door pre- en postmigratiestress tijdig te signaleren
3. 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject
4. het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.507

De laatste twee doelstellingen vormen samen een target van het College. De onderwerpen die aan bod komen zijn: wonen, zorg, en werken en leren. Elk onderwerp wordt in een apart hoofdstuk besproken en geeft een weergave over 2020. Naast cijfers wordt ook de Rotterdamse aanpak beschreven. De hoofdstukken sluiten af met een conclusie. In de voortgangsrapportage Rotterdamse Opgave Inburgering wordt toegelicht wat de nieuwe situatie per 2022 wordt.

In het algemeen geldt dat de coronamaatregelen het afgelopen jaar een aantal van de activiteiten heeft bemoeilijkt. Denk bijvoorbeeld aan het huisvesten van mensen, waarbij mensen met elkaar in contact komen. Of aan (taal)lessen en workshops die onderdeel zijn van het inburgeringstraject. Ook daar ontmoeten mensen elkaar. Dit betekende dat zowel de gemeente Rotterdam als onze samenwerkingspartners in de stad zich flexibel hebben moeten opstellen om de doelen te behalen.

Tot slot, voor de leesbaarheid van deze monitor spreken we over de statushouder in de hij-vorm. Uiteraard bedoelen we hier ook alle andere gendervormen mee.

Wonen

Dit hoofdstuk gaat over de taakstelling van de gemeente Rotterdam en over de gezinssituaties en kenmerken van de statushouders. In voorbereiding op de nieuwe Wet inburgering (2022) heeft de gemeente Rotterdam de brede intake ingevoerd. Dat betekent dat de gemeente al contact zoekt met de statushouder als hij nog in een azc woont. Verder geven wij in dit hoofdstuk aan in welke gebieden de statushouders zijn gehuisvest en hoe groot de druk op de woningmarkt is.

1.1 De brede intake

Vanaf 2019 wordt de brede intake uitgevoerd. Vijf weken nadat de COA-regievoerder de statushouder aan de gemeente Rotterdam koppelt, vindt een kennismakingsgesprek plaats bij de gemeente Rotterdam met een medewerker van het Intakeloket Ondersteuning Statushouders (IOS). De statushouder woont dan nog op een azc. De medewerker maakt een profiel van de klant over zijn situatie, werkervaring en opleidingen. Tegelijkertijd krijgt de statushouder informatie over het huisvestingsproces en wordt hij gewezen op het aanvragen van Digi-D en een persoonlijke ov-kaart. Ook brengt de IOS-medewerker in kaart of er belemmeringen zijn voor de activering en kijkt hij of de gemeente extra zorg moet inzetten. De IOS-medewerker maakt hierbij gebruik van de informatie die het COA aanlevert. De statushouder kan al vroeg in contact gebracht worden met de werkconsulent als hij specifieke vragen heeft over bijvoorbeeld studeren of starten met een taaltraject. Een klein deel van de statushouders die aan Rotterdam zijn toegewezen, bevindt zich in het azc in Rotterdam. Anderen komen uit diverse azc's in Nederland, van Oude Pekela tot Maastricht.

De brede intake werkt tot nu toe goed. Statushouders geven aan dat ze het prettig vinden al vroeg een contactpersoon bij de gemeente te hebben. Ze hebben daarnaast een beter beeld van het proces van huisvesting en activering. Ook zijn door de brede intake de dossiers van de statushouders sneller op orde, zodat de

statushouders sneller op de wachtlijst kunnen om een woning te krijgen.

Op de dag dat de statushouder het huurcontract tekent, vindt een plaatsingsgesprek plaats met een IOS-medewerker. Die checkt in dit gesprek nogmaals of er veranderingen in de situatie zijn. Het gesprek gaat voornamelijk over de huisvesting en wat er allemaal geregeld moet worden op het moment dat de statushouder het huurcontract tekent. IOS regelt de aansluiting van nutsbedrijven en de collectieve zorgverzekering, evenals de inschrijving Basisregistratie Personen en aanmelding bij het COA-toeslagenpunt voor de aanvraag van huur- en zorgtoeslag. Daarnaast verzorgt IOS de aanmelding voor de Rotterdamse Taalstart en maakt een eerste afspraak bij VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland voor verdere maatschappelijke begeleiding. Na het tekenen van het huurcontract volgt een gesprek bij de consulent inkomen. Die wijst de statushouder op zijn rechten en plichten, legt uit wat hij allemaal ontvangt en hoe hij financiële zaken moet verantwoorden. Hierbij wordt standaard geregeld dat een à twee vaste lasten (meestal huur en zorgverzekering) vanuit de uitkering worden betaald. Sinds 2019 beheert IOS het dossier maximaal een jaar en legt huisbezoeken af bij statushouders. Hierdoor kan het team vragen of problemen die de statushouder heeft sneller oppakken en kan zijn financiële stabiliteit worden verbeterd of gehandhaafd.

In week 3 of 4 vindt een gesprek plaats met de werkconsulent. Binnen drie maanden maakt de werkconsulent samen met de statushouder een plan van aanpak op basis van de gesprekken, het eindverslag van de Rotterdamse Taalstart en het assessment. Het assessment levert meer informatie over de statushouders op over leerbaarheid, zelfredzaamheid, motivatie en interesses en competenties.

¹ In paragraaf 3.2 wordt het assessment uitgebreid omschreven.

Contactarm inhuizen vanwege het coronavirus

Vanwege het coronavirus is in maart 2020 een contactarme manier van inhuizen ontwikkeld om ervoor te zorgen dat het proces van integratie zoveel mogelijk door kon gaan. Vooraf is aan alle statushouders gevraagd of zij wilden meewerken aan deze nieuwe vorm van inhuizen. Zij zijn allen akkoord gegaan. Aan de start is gecheckt of de statushouder basaal Engels of Nederlands spreekt of anders iemand kon meenemen die hen bij dit proces kon begeleiden. Daarnaast is gevraagd of zij bereid waren om te reizen met het ov en beschikten over internet op hun telefoon. En of zij akkoord gingen met de voorwaarde dat zij de woning pas zagen na het tekenen van het huurcontract.

Wat is anders tijdens de coronacrisis?

Het plaatsingsgesprek vindt plaats voor het tekenen van het huurcontract en dus niet op dezelfde dag.

Een á twee werkdagen na het plaatsingsgesprek vindt een kort contactmoment plaats aan de balie. Hier ondertekent de statushouder het huurcontract en alle andere noodzakelijke aanvragen, zoals de aanvraag uitkering Participatiewet en bijzondere bijstand, verhuizing in de BRP, aanmelding energie en water, et cetera. Dit tekenen vond vroeger plaats in de woning.

De statushouder ontvangt de sleutels en gaat zelf naar zijn nieuwe woning. Als hij in de woning staat, belt de medewerker van IOS in via videobellen om samen de woning te bezichtigen. De IOS-medewerker geeft uitleg over de woning en het gebruik ervan. Eventuele gebreken worden doorgegeven aan de corporatie. Voorheen ging de IOS-medewerker mee naar de woning.

Het inkomensgesprek vindt een werkdag later digitaal plaats in plaats van dezelfde dag op kantoor. Resultaat van deze contactarme aanpak was dat de statushouders akkoord zijn gegaan met de voorwaarden en een woning aangeboden hebben gekregen. Slechts twee keer is de woning binnen 24 uur geannuleerd omdat de woning toch niet passend bleek.

1.2 Taakstelling en samenstelling statushouders

Nederlandse gemeenten krijgen van het Rijk elk halfjaar een taakstelling naar rato van het inwonersaantal opgelegd voor de huisvesting van statushouders. Op 1 oktober en 1 april van het betreffende jaar maakt het Rijk de taakstelling voor het daaropvolgende halfjaar bekend. De provincies zien erop toe dat gemeenten hun taakstelling realiseren.

De taakstelling voor de huisvesting van statushouders is tussen 2013 en 2016 steeds toegenomen en vanaf 2017 weer gedaald. In 2019 was de taakstelling nog niet de helft van die in 2018. In 2020 was de taakstelling ongeveer gelijk aan die in 2019. De taakstelling van 2013 tot en met 2020 is te zien in tabel 1.

In 2020 zijn 444 statushouders gehuisvest. Hiervoor waren 284 corporatiewoningen nodig. Groot verschil met 2018 is dat in 2019 en 2020 veel minder grote gezinnen zijn ingestroomd en relatief veel (jonge) alleenstaanden. Een ander groot verschil is dat het aandeel gezinsherenigers veel kleiner was dit jaar. Dit betekent dat in 2020 meer woningen nodig waren om iedereen te huisvesten.

De opgave voor 2020 was om de taakstelling van 435 personen te halen, plus de achterstand van 2019 van 64 personen. Dit totaal van 499 personen is niet helemaal gehaald. We sluiten het jaar af met een achterstand van 55 personen. De verwachting is dat deze 55 personen in de eerste helft van 2021 allemaal gehuisvest zijn.

Deze achterstand is ontstaan om de volgende redenen:

- het COA heeft in de eerste helft van het jaar te weinig statushouders aan Rotterdam gekoppeld. Het tekort aan koppelingen is de afgelopen zomermaanden gedeeltelijk ingelopen
- woningcorporaties kunnen grote schommelingen niet goed opvangen. In de eerste helft van het jaar waren er woningen maar geen kandidaten en in de tweede helft van het jaar waren er meer kandidaten dan woningen
- corporaties geven aan dat er sprake is van een toenemende vraag van andere urgenten, zoals mensen die doorstromen uit een instelling.
- door het coronavirus wordt minder verhuisd en komen minder woningen leeg. Ook duurde het 30 dagen voordat het contactarm inhuizen na de eerste lockdown was opgestart

- de instroom is veranderd. Er komen meer alleenstaanden en minder gezinnen. Daarmee lijkt de samenstelling van de instroom meer op de instroom van de periode voor de grote vluchtelingengolf. Dit betekent dat er meer woningen nodig zijn om hetzelfde aantal statushouders te huisvesten
- er zijn dit jaar minder nareizigers dan in vorige jaren. Daardoor zijn meer woningen nodig. Nareizigers worden namelijk bij hun familie gehuisvest

Prognose taakstelling voor 2021

De prognose voor 2021 is dat de achterstand van 55 personen in de eerste helft van het jaar is ingelopen. De taakstelling voor de eerste helft van 2021 is 499 statushouders. Samen met de achterstand van 55 personen komt dit neer op een totaal van 545 statushouders. De gemeente moet dus 545 statushouders voor 1 juli 2021 huisvesten. De verwachting is dat de totale taakstelling voor 2021 ongeveer 1000 status-

houders is. Of we dit daadwerkelijk realiseren, hangt af van het aantal koppelingen door het COA en of we voor elke kandidaat een geschikte woning vinden. Vanwege de grote druk op de sociale huurmarkt zal het nodig zijn om extra huisvesting voor statushouders te realiseren. Het is een grote opgave om dit binnen een jaar voor elkaar te krijgen.

Twaalf weken doorlooptijd

Voor de huisvesting van iedere statushouder geldt een doorlooptijd van twaalf weken vanaf het moment dat het COA de statushouder koppelt aan Rotterdam. In deze doorlooptijd zorgen we voor een passende woning en inkomen, vindt de inschrijving in de BRP plaats en tekent de statushouder het huurcontract. Veel statushouders die aan het eind van het jaar in de tabel onder de werkvoorraad vallen, bevinden zich nog in de doorlooptijd. De gemiddelde doorlooptijd van koppeling tot wonen in 2020 was 23,6 weken.

Tabel 1. Taakstelling van 2013 tot en met 2020

Periode	Werkvoorraad ² begin periode	Taakstelling	Taakstelling (incl. werkvoorraad)	Aantal gehuisveste personen	Werkvoorraad eind periode
2013	-4	320	316	253	63
2014	63	566	629	537	92
2015	92	1050	1142	970	172
2016-1	172	734	906	618	288
2016-2	288	845	1133	829	304
2017-1	304	476	780	828	-48
2017-2	-48	364	316	432	-116
2018-1	-116	477	361	300	61
2018-2	61	402	463	341	122
2019-1	122	217	339	201	138
2019-2	138	217	355	291	64
2020-1	64	199	236	180	83
2020-2	83	236	319	264	55

² Werkvoorraad is het aantal aan de gemeente gekoppelde statushouders, dat nog niet gehuisvest is. Na koppeling geldt doorgaans een doorlooptijd van twaalf weken alvorens gehuisvest kan worden.

In 2019 was dit 18,1 weken en in 2018 was dit 17,7 weken. Dit is het afgelopen jaar fors opgelopen. Net als in 2018 en 2019 hadden we in 2020 te maken met veel moeilijke dossiers, zoals het aantal grote gezinnen en gezinnen met een mindervalide gezinslid. Het coronavirus zorgde voor tijdelijke stopzetting van huisvesting gedurende de eerste maand van de lockdown, omdat een nieuwe werkwijze in de keten werd geïmplementeerd. Dit leidde bijvoorbeeld tot trage verstrekking van de juiste verblijfsdocumenten door de IND. Daarnaast waren minder sociale huurwoningen beschikbaar en is het percentage woningen dat naar statushouders gaat, toegenomen van 5 procent in 2019 naar 6 procent in 2020. Hierdoor was het voor veel dossiers lastig de termijn van twaalf weken te halen.

Kenmerken statushouders Rotterdam

Geslacht

Van de 5.989 in Rotterdam gehuisveste statushouders in de periode 2013 – 2020 is 57 procent man en 43 procent vrouw. In 2017 en 2018 zijn meer vrouwen ingestroomd in het kader van gezinshereniging. Dit veranderde vanaf 2019. In 2020 bestond de instroom meer uit alleenstaande mannen. Mogelijk volgen nog gezinsherenigers.

Leeftijdsopbouw

De in tabel 2 gehanteerde leeftijdscategorieën houden verband met regelgeving en beleid die op de verschillende categorieën van toepassing zijn, zoals de leerplichtwet (0-17), studiefinanciering (tot en met 29) en AOW (67 en ouder). Een derde van de groep statushouders is jonger dan 18 jaar en 69 procent van de totale groep die vanaf 2013 is gehuisvest, is jonger dan 30 jaar. Slechts 2 procent is ouder dan 55 jaar. De groep statushouders is dus veel jonger dan de gemiddelde Rotterdamse bevolking.

Nationaliteit

In 2020 is een stijging geweest in de aantallen van Syriërs, Turken en Jemenieten. Op het moment dat het in een land onrustig is of niet veilig voor bepaalde bevolkingsgroepen, stijgt de vluchtstroom. Dit zien wij een aantal jaren later terug in de cijfers van de huisvesting. De overige nationaliteiten komen minder voor of hun aantallen zijn gedaald. Over de jaren 2013 – 2020 bestaat ongeveer de helft uit Syriërs en de daaropvolgende grootste groep uit Eritreeërs.

Gezinssamenstelling

We maken onderscheid tussen vier soorten gezinssamenstelling: alleenstaanden, gezinsherenigers, gezinsleden en referenten.

- Alleenstaanden zijn alleenstaande statushouders, die alleen in Nederland zijn aangekomen
- Gezinsherenigers zijn statushouders die via de gezinsherenigingsprocedure in Nederland zijn aangekomen
- Gezinsleden zijn statushouders die als gezin zijn aangekomen in Nederland
- Met referenten bedoelen we statushouders die gezinshereniging aanvragen

In 2020 is het aantal alleenstaanden toegenomen van 33 procent in 2019 naar 49 procent in 2020. Het aantal gezinsherenigers is verder afgenomen van 36 procent in 2019 naar 29 procent in 2020. Ook het aantal gezinsleden en referenten is afgenomen.

Tabel 2. Kenmerken van statushouders die in de periode 2013 – 2019 zijn gehuisvest ³

Kenmerk	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Geslacht																		
Man	161	56	286	62	599	62	910	63	578	47	319	50	288	58	281	63	3.422	57
Vrouw	126	44	172	38	364	38	540	37	665	53	325	50	208	42	167	37	2.567	43
Leeftijd																		
0-17	114	40	131	29	259	27	385	27	539	43	293	45	169	34	118	26	2.008	34
18-22	35	12	68	15	148	15	200	14	134	11	71	11	61	12	45	10	762	13
23-26	35	12	71	16	154	16	238	16	111	9	51	8	44	9	64	14	768	13
27-29	25	9	47	10	94	10	159	11	87	7	36	6	37	7	58	13	543	9
30-54	72	25	131	29	285	30	436	30	328	26	176	27	161	32	150	33	1.739	29
55-66	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	144	2
67 en ouder	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	25	0
Nationaliteit																		
Syrië	26	9	165	36	435	45	845	58	805	65	267	41	151	30	161	36	2.855	48
Jemenitische	<	<	<	36	<	<	<	<	<	<	27	4	20	4	57	13	109	2
Turkse	<	<	<	36	<	<	<	<	<	<	<	<	25	5	50	11	92	2
Eritrea	27	9	57	36	204	21	267	18	134	11	120	19	111	22	34	8	954	16
Iran	19	7	22	36	38	4	28	2	34	3	23	4	26	5	20	4	210	4
Afghanistan	22	8	18	4	17	2	36	2	26	2	41	6	30	6	16	4	206	3
Irak	13	5	22	5	<	<	42	3	38	3	37	6	17	3	<	<	188	3
Somalië	114	40	85	19	45	5	17	1	16	1	<	<	16	3	<	<	310	5
Overig	53	18	74	16	186	19	203	14	169	14	86	13	76	15	71	16	918	15
Onbekend	12	4	14	3	27	3	11	1	16	1	23	4	24	5	20	4	147	2
Gezins-samenstelling																		
Alleenstaanden	97	34	185	40	312	32	416	29	186	15	93	14	164	33	218	49	1.671	28
Gezinshereniger	113	39	99	22	267	28	298	21	728	59	406	63	181	36	131	29	2.223	37
Gezinsleden	59	21	133	29	228	24	387	27	249	20	114	18	138	28	<	<	1.407	23
Referent	18	6	41	9	156	16	349	24	80	6	31	5	13	3	<	<	688	11
Totaal	287	100	458	100	963	100	1.450	100	1.243	100	644	100	496	100	448	100	5.989	100

³ I.v.m. privacywetgeving zijn aantallen onder de 10 verwijderd.

1.3 Huisvesting statushouders

Druk op de woningmarkt

Gemeenten zijn verplicht statushouders te huisvesten. Zij doen dat in samenwerking met woningcorporaties. In de gemeente Rotterdam zijn dat Havensteder, Vestia, Woonbron, Woonstad, Resort Wonen, Woningbouwvereniging Hoek van Holland en Bouwvereniging Onze Woning. De woningbouwcorporaties zorgen ervoor dat statushouders zoveel mogelijk verspreid over de stad worden gehuisvest, met uitzondering van zones die aangemerkt zijn als Rotterdamwetgebieden.

Tabel 3 toont het aandeel goedkope woningen dat tussen 2016 en 2020 aan alle groepen via directe bemiddeling is verhuurd en het aandeel goedkope woningen dat aan statushouders is verhuurd.

Tabel 3. Aandeel directe bemiddeling en aandeel verhuurde goedkope woningen

Periode	Directe bemiddeling	Statushouders
2016	23,7 %	13,0 %
2017	23,0 %	8,0 %
2018	20,0 %	3,0 %
2019	29,0 %	5,0 %
2020	32,0 %	6,0 %

Directe bemiddeling betreft alle corporatiewoningen die aan urgenten worden verhuurd en dus niet via Woonnet Rijnmond worden aangeboden. Woonnet Rijnmond is een website met woningaanbod van woningcorporaties in Rotterdam. De gemeente bemiddelt direct bij de huisvesting van bijzondere doelgroepen. Dat zijn personen die doorstromen uit een instelling en nog begeleiding nodig hebben, woningzoekenden die langer dan drie maanden urgent zijn én statushouders. Een deel van deze urgenten vindt een woning door zelf te zoeken en valt daarmee buiten de categorie directe bemiddeling.

In 2020 zijn in totaal 284 woningen van woningcorporaties aan statushouders verhuurd. Dit op een aantal van 4301 woningen die in 2020 zijn verhuurd binnen de voorraad die voor statushouders betaalbaar en bereikbaar is (sociaal basis). In deze 284 woningen zijn

418 personen gehuisvest. De andere statushouders zijn op een andere wijze gehuisvest, bijvoorbeeld in de particuliere voorraad of bij familie die hier eerder gehuisvest was.

Het totale percentage urgenten dat via directe bemiddeling met voorrang in 2020 een woning heeft gekregen, bedraagt 32 procent. In de Woonvisie Rotterdam, koers naar 2030 (maart 2016) is hiervoor 30 procent als ijkpunt vastgelegd. Het aandeel woningen dat naar statushouders is gegaan als percentage van het totaal aantal vrijgekomen corporatiewoningen is in 2020 gestegen met 1 procent ten opzichte van 2019. In 2019 was dit 5 procent, in 2020 is dit 6 procent. Dit komt vooral doordat in 2020 weer minder mutaties waren dan in 2019. In 2019 was het aantal mutaties ook al veel lager dan in de jaren daarvoor. Daarnaast zijn net als in 2019 relatief veel alleenstaanden gehuisvest en relatief weinig gezinsherenigers.

Andere huisvestingsvormen

Statushouders worden gehuisvest in woningen van woningcorporaties maar ook via andere huisvestingsvormen. Hieronder staan deze huisvestingsvormen beschreven. Per huisvestingsvorm is aangegeven hoe vaak deze voor statushouders is ingezet. Soms wordt een persoon of een gezin meer dan één keer gehuisvest en dus in meerdere categorieën meegerekend. Zo wordt een alleenstaande minderjarige vreemdeling (amv), in eerste instantie gehuisvest in een kleinschalige woon-eenheid (kwe). Bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd gaat hij naar kamerbewoning of woning delen.

Een toelichting per huisvestingsvorm:

- **Woning delen**

Eind 2016 startte de pilot woning delen. Dit is een samenwerkingsproject tussen Vestia, Havensteder, de gemeente en Villex als intermediair. Vestia en Havensteder hebben tot en met 2020 dertien woningen aangeboden waar 42 amv's wonen. Amv's die op hun 18e verjaardag doorstromen uit een jeugdhulpinstelling voor minderjarigen hebben voorrang. Ook jongeren van 18 tot 23 jaar van de lijst van het IOS behoren tot de doelgroep. De gemeente is verantwoordelijk voor het aanleveren van kandidaten, de inrichting van de woning, de leegstandsderiving als een kamer langer dan twee weken leeg staat, en staat garant bij huurachterstand. De woningcorporaties zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van passende woningen en Villex is verantwoordelijk voor het sociaal en technisch beheer. De kosten van de leegstandsderiving bedroegen in 2020 6.043 euro. Dit is meer dan in 2019. In dat jaar bedroegen

de kosten van de leegstandsderving 3.313 euro. Om problemen te voorkomen wordt vanuit de gemeente gestuurd op de juiste combinatie van jongeren in een deelwoning.

De gemeente staat garant voor de huurachterstand. In 2020 heeft dit de gemeente 6.089 euro gekost. We proberen dit bedrag alsnog te verhalen op de betreffende jongeren. Daarnaast dragen we als gemeente de kosten voor de verlengde opvang van jongeren die gemaakt moeten worden als zij niet direct op hun 18e verjaardag kunnen verhuizen naar een kamer of deelwoning. De kosten hiervan bedroegen in 2018 68.989 euro en in 2019 50.425 euro. In 2020 bedroegen de kosten 263.300 euro. Dat dit bedrag zoveel hoger is uitgevallen heeft een aantal oorzaken. Behalve dat jongeren moesten wachten op het beschikbaar komen van een deelwoning, verbleven ook een aantal jongeren in de verlengde opvang die in het kader van gezinshereniging bij ouder(s) zouden gaan wonen. Vanwege de coronacrisis zijn de gezinsherenigingen niet doorgegaan/uitgesteld, waardoor zij na hun 18e nog lange tijd gebruik maakten van verlengde opvang. Inmiddels plaatsen we jongeren waarbij gezinshereniging op de planning staat in een deelwoning omdat de gezinshereniging vaak lang duurt en kosten van verlengde opvang hoog zijn. Tot slot was er voor een jongere een beschermde woonvorm met zeer specialistische zorg nodig waarvoor een lange wachttijd stond. Hierdoor heeft hij vrijwel heel 2020 gebruik gemaakt van de verlengde opvang.

- **Stichting Nieuw Thuis Rotterdam**

Sinds 2016 werkt de gemeente Rotterdam samen met de Stichting Nieuw Thuis Rotterdam (SNTR). SNTR kocht ruim 200 woningen aan en zette een programma op, bestaande uit twee delen. Het eerste deel betreft een taal-, integratie-, en huisvestingsprogramma, gericht op Syrische gezinnen. Het tweede deel behelst een onderzoek naar het verloop van de integratie, de mechanismen die hierbij een rol spelen en de effectiviteit van het programma. De statushouders die het programma van SNTR volgen, behoren niet tot de Rotterdamse Aanpak Statushouders. Vanaf 2020 ontvangt SNTR geen subsidie meer van de gemeente.

In 2020 heeft SNTR nog 208 woningen in de verhuur. In totaal hebben zij in 2020 538 statushouders (van 16 jaar en ouder) in het programma gehad. Daarvan zijn er inmiddels 353 uitgestroomd. Zij kunnen wel in de huurwoningen blijven wonen.

- **Opvang amv's via kleinschalige wooneenheid (kwe) en kleinschalige woongroep (kwg)**

Amv's vallen onder de verantwoordelijkheid van voogdij-instelling Nidos. Nidos koopt voor de groep die 15 jaar of ouder is, kleinschalige opvang en huisvesting in bij instellingen voor jeugdzorg. Voor Rotterdam en de regio gebeurde dit tot 2018 bij de partijen Timon en Enver. Nidos heeft het contract met Timon eind 2018 beëindigd. De meeste jongeren die bij Timon verbleven, zijn toen overgegaan naar Enver of elders in de regio geplaatst. In 2019 en 2020 was Enver dus de enige partij.

Nidos werkt met twee typen kleinschalige opvangmogelijkheden:

- kleinschalige wooneenheid (kwe). Amv's van 15 jaar en ouder worden in een kleine groep opgevangen en dagelijks begeleid door mentoren, die gedurende vier tot zes dagen per week enkele uren per dag aanwezig zijn
- kleinschalige woongroep (kwg). Amv's die jonger en/of minder zelfstandig zijn, worden hier in groepen van maximaal 12 personen opgevangen en 24 uur per dag begeleid

Naast de opvang van amv's in kleinschalige wooneenheden en woongroepen vangen ook pleeggezinnen amv's op. In 2020 woonden 18 pupillen in kwg's (7) en kwe's (11) en in totaal 116 amv's in pleeggezinnen.

In tabel 4 staan de amv's die geteld zijn voor de taakstelling. Sinds 2016 worden amv's pas voor de taakstelling geteld op het moment dat zij 18 jaar worden.

- **Particuliere huisvesting**

Er zijn statushouders die zelf voor huisvesting zorgen, bijvoorbeeld door particulier te huren. Een statushouder die bij een vriend of kennis intrekt valt ook onder deze categorie. Van 2013 t/m 2020 zijn 81 personen via particulieren aan huisvesting gekomen.

- **Kamerbewoning (via Stadswonen)**

De woningen met kamers van Stadswonen zijn tegenwoordig ondergebracht bij Woonstad. Woonstad stelde in 2016 65 (studenten)kamers, beschikbaar voor statushouders van 18 tot 23 jaar. Zij moeten een redelijke kennis hebben van de Nederlandse of Engelse taal en minimaal mbo-studiepotentieel. In de periode van 2013 tot 2020 zijn in totaal 48 jonge statushouders via Stadswonen gehuisvest in een onzelfstandige woning.

Tabel 4. Aantal huishoudens per huisvestingsvorm en aantal corporatiewoningen per woongebied

Kenmerk	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	totaal
Gezinssamenstelling									
Alleenstaanden	97	185	312	416	186	93	164	218	1.671
Gezinnen	19	44	74	120	72	38	44	37	448
Referent en gezinsherenigers	53	52	145	312	338	154	76	57	1.187
Soort woning									
Corporatiewoning	157	268	506	680	386	196	257	284	2.734
Gva	<	<	<	19	33	16	<	<	68
Particuliere huisvesting	11	10	15	11	11	13	<	<	81
Overige huisvesting	<	<	<	<	<	11	<	<	41
Opvang amv kwe kwg	<	<	<	42	23	13	10	<	96
Opvang amv pleeggezin	<	<	<	<	<	<	<	<	27
Sntr	<	<	<	49	119	32	<	<	202
Studentenhuisvesting	<	<	<	35	11	2	<	<	57
Totaal	169	281	531	848	596	285	284	312	3.306
Gebied Corporatiewoningen									
Charlois	15	19	36	78	36	17	43	44	288
Delfshaven	16	40	78	95	43	41	40	45	398
Feijenoord	23	50	57	88	64	24	27	29	362
Hillegersberg-Schiebroek	16	12	25	36	20	11	16	22	158
Hoek van Holland	<	<	<	<	<	<	<	<	13
Hoogvliet	15	13	31	24	16	13	14	14	140
IJsselmonde	25	18	64	80	38	25	28	33	311
Kralingen-Crooswijk	7	28	64	61	45	12	21	14	252
Noord	14	35	41	56	28	21	28	20	243
Overschie	<	<	14	24	<	<	<	14	71
Prins Alexander	15	32	78	103	71	18	30	33	380
Rotterdam Centrum	4	12	11	21	13	<	<	14	89
Rozenburg	<	<	<	<	<	<	<	<	29
Totaal	157	268	506	680	386	196	257	284	2.734

⁴ I.v.m. privacywetgeving zijn aantallen onder de 10 verwijderd.

Woongebied

In tabel 4 staat per gebied het aantal huishoudens dat is gehuisvest in een corporatiewoning. Wanneer er meerdere personen op dezelfde datum op één adres zijn gaan wonen, beschouwen we dit als één huishouden. Het adres wordt dan één keer meegenomen in de telling. Aan de hand van deze definitie zijn in Rotterdam in 2020 284 huishoudens in corporatiewoningen gevestigd.

In de periode van 2013 tot en met 2020 zijn de meeste huishoudens in corporatiewoningen gehuisvest in Delfshaven (398), gevolgd door Prins Alexander (380) en Feijenoord (362). Als we de verdeling van de gehuisveste statushouders in deze periode van zeven jaar over de gebieden afzetten tegen het totaal aantal woningen in de gebieden, valt op dat de verdeling van statushouders over de gebieden behoorlijk evenwichtig is. In acht jaar is in totaal 1,0 procent van alle woningen in Rotterdam naar statushouders gegaan. Afgezien van de kleine kernen en het centrum waar relatief weinig statushouders terecht zijn gekomen, zijn in Delfshaven de meeste woningen naar statushouders gegaan (1,17 procent) en in Hillegersberg-Schiebroek de minste (0,80 procent). In 2020 zijn in Kralingen-Crooswijk relatief weinig woningen naar statushouders gegaan en in Overschie de meeste, gevolgd door Delfshaven en Charlois.

Uitstroom uit het azc Rotterdam

Sinds september 2016 stroomden 1041 asielzoekers, die in het azc Rotterdam opgevangen zijn en een status kregen, door naar een woning in Rotterdam. De overige asielzoekers die in Rotterdam kwamen wonen, kwamen van een azc elders in het land. In tabel 5 staan cijfers over de instroom en de uitstroom in en uit het azc Rotterdam. Op 31 december 2020 woonden nog 350 statushouders in het azc Rotterdam.

1.4 Samenvatting Wonen

Ondanks de coronacrisis is het met gezamenlijke inspanning gelukt om in 2020 444 personen te huisvesten. De taakstelling voor 2020 was om 435 personen te huisvesten maar ook nog een achterstand van de inhuizing van 64 personen uit 2019 te realiseren. Van de totale groep hebben we 55 personen niet aan een huis kunnen koppelen. Dit heeft verschillende oorzaken. Zo zorgde het coronavirus ervoor dat minder woningen leeg kwamen en duurde het een maand om de nieuwe, unieke en succesvolle werkwijze van contactarm inhuizen te introduceren. Vanwege het coronavirus is in maart 2020 een contactarme manier van inhuizen ontwikkeld om ervoor te zorgen dat het proces van integratie zoveel mogelijk door kon gaan. De verwachting is dat deze 55 personen in het eerste halfjaar van 2021 gehuisvest zullen zijn. Verder zien we dat de samenstelling van de groep statushouders van 2020 vergelijkbaar is met die van 2019: veel alleenstaanden en weinig gezinsherenigers. Dit vraagt veel van de woningcorporaties. Er zijn hierdoor meer, maar ook andere huizen nodig dan in bijvoorbeeld 2017 en 2018. Tot slot was in 2020 sprake van een grote afname van het beschikbare aantal sociale huurwoningen. Daardoor is het percentage woningen dat naar statushouders gaat, toegenomen van 5 procent in 2019 naar 6 procent in 2020.

Tabel 5. Instroom en uitstroom in en uit azc Rotterdam

		Totaal	2016	2017	2018	2019	2020
Instroom		3073	419	735	613	787	519
Uitstroom	totaal	2723	116	702	642	677	586
	binnen gemeente	1041	52	276	279	256	178
	buiten gemeente	1682	64	426	363	421	408
Saldo	31-12-2020	350	303	336	307	417	350

Zorg

In dit hoofdstuk beschrijven we de volgende onderwerpen over statushouders:

1. cijfers over het aantal statushouders dat maatschappelijke begeleiding heeft ontvangen van VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland en hoe dit verlopen is
2. hoe maatschappelijke begeleiding online bijdraagt aan de zelfredzaamheid van statushouders
3. de ervaren gezondheid van statushouders, hoe lichamelijke en geestelijke problemen worden gesignaleerd en wat aan preventie wordt gedaan
4. hoe de gemeente Rotterdam zorg- en schuldenproblematiek signaleert, wat aan preventie wordt gedaan en wat de praktijk over deze problematiek laat zien
5. de doelgroep alleenstaande minderjarige vreemdelingen

2.1 Maatschappelijke begeleiding door VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland

VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland biedt statushouders verschillende dienstverlening aan zodat zij zo snel mogelijk kunnen integreren in de samenleving. Deze dienstverlening omvat praktische hulp en coaching, gericht op het op orde brengen van praktische zaken na aankomst in Rotterdam. Onder praktische ondersteuning verstaan we de basale vaardigheden die van belang zijn om goed te functioneren in de samenleving. Een voorbeeld hiervan is brievenhulp. VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland geeft statushouders op een laagdrempelige manier de mogelijkheid om ontvangen brieven van officiële instanties samen door te nemen en onduidelijkheden weg te nemen. Het traject duurt in totaal twee jaar.

In 2020 hebben alle volwassen statushouders, die recht hadden op maatschappelijke begeleiding en gehuisvest

zijn, deze dienstverlening ontvangen. Dit betekent dat in 2020 330 statushouders zijn begonnen met de intake die hoort bij de start van de maatschappelijke begeleiding. Er zijn 314 statushouders gestart met het tweede jaar van de maatschappelijke begeleiding. Naast maatschappelijke begeleiding biedt VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland het participatieverklaringstraject aan. Tijdens dit traject ontvangen statushouders op een interactieve wijze toelichting op zes belangrijke kernwaarden: vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit, participatie, democratie en de rechtsstaat. Aanvullend worden in Rotterdam twee extra gezondheidswerkshops aangeboden: stress en gezondheid, en seksuele gezondheid. Met het ondertekenen van de participatieverklaring geeft de statushouder aan dat hij zich bewust is van de waarden en spelregels van de Nederlandse samenleving en deze te respecteren. In 2020 hebben 179 statushouders het participatieverklaringstraject helemaal afgerond. 186 statushouders hebben de module stress en gezondheid gevolgd en 156 statushouders de module seksuele gezondheid.

2.2 Maatschappelijke begeleiding online

Sinds 2019 is Rotterdam gestart met een pilot voor online maatschappelijke begeleiding voor statushouders met de Welcome app. De Welcome app is een interactief, digitaal platform dat nieuwkomers in Nederland verbindt aan Rotterdammers door middel van vraag en aanbod. Het doel van de app is om nieuwkomers zich thuis te laten voelen door het aangaan van nieuwe vriendschappen, het creëren van een netwerk en hun weg vinden in de maatschappij. Inmiddels zijn er 809 gebruikers actief op de app. Dit zijn zowel nieuwkomers als Rotterdammers die hier al langer wonen of altijd hebben gewoond. De vragen die gesteld worden aan de helpdesk variëren: willen oefenen met de Nederlandse taal, een brief niet begrijpen, contact willen met andere Rotterdammers en vragen over Nederlandse gebruiken. Rotterdamse statushouders geven aan dat dit online platform hen helpt bij het vinden van hun weg in de samenleving.

2.3 Gezondheid

Onder invloed van onder meer oorlogs- en geweldservaringen hebben vluchtelingen een hogere kans op psychische klachten dan de gemiddelde Nederlander. En als gevolg daarvan ook op het ontwikkelen van andere gezondheidsklachten en ongezond gedrag. Bijvoorbeeld stress en slaapproblemen of psychische stoornissen, zoals angststoornissen, depressies en Post Traumatisch Stress Stoornis. Dit is een van de bevindingen uit het onderzoek naar integratie van statushouders door sociologen van de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR). Hierbij is onderzoek gedaan naar onder andere de gezondheid van Syrische statushouders die het programma van Stichting Nieuw Thuis Rotterdam (SNTR) volgen en statushouders die onder de aanpak van de gemeente Rotterdam vallen (gemeentedeelnemers). Het doel van het gehele onderzoek is om te evalueren of de aanpak van SNTR werkt.

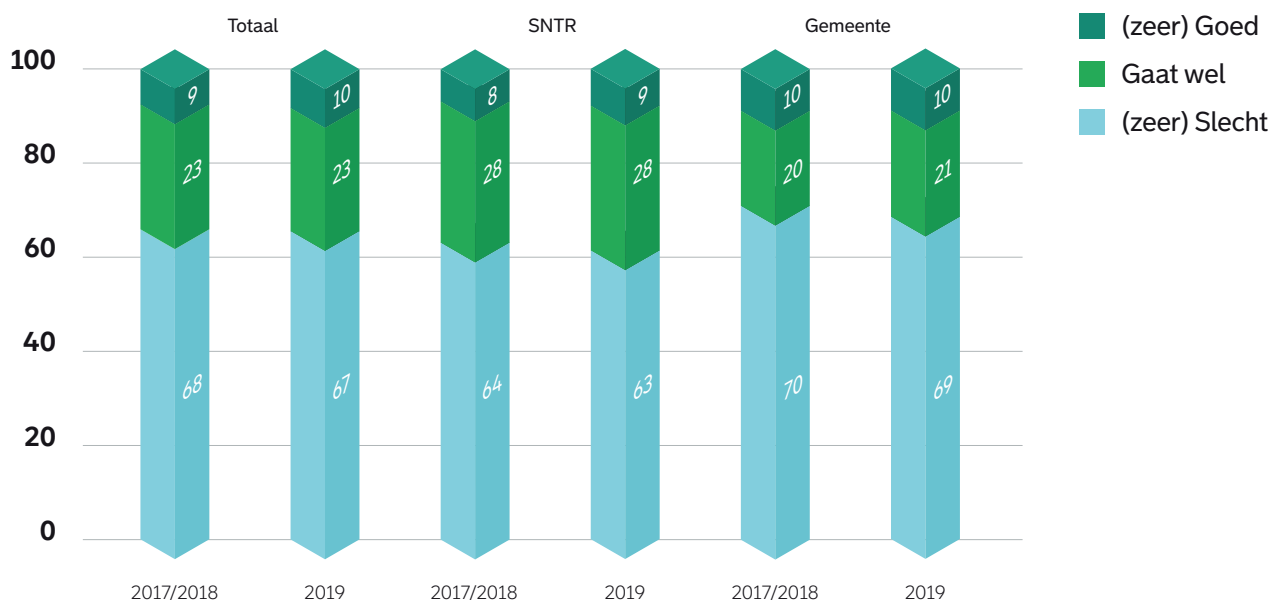
In de monitor van 2019 zijn de resultaten van het eerste verkennende rapport Nieuw in Rotterdam (december 2019) beschreven. Uit dit onderzoek blijkt dat iets meer dan twee derde van de statushouders in Rotterdam een goede gezondheid ervaart. Dit is beduidend lager dan de gemiddelde Nederlandse bevolking, van wie

80 procent een goede gezondheid ervaart. Die vergelijking ziet er nog ongunstiger uit wanneer we ons realiseren dat de statushouders in Rotterdam een relatief jonge groep vormen.

20 tot 30 procent van de statushouders voelt zich vaak tot voortdurend erg zenuwachtig, neerslachtig en somber. Met name leeftijd blijkt gerelateerd aan mentale gezondheid. De 45-plussers vormen de grootste risicogroep voor mentale ongezondheid, gezien de ongunstige balans tussen negatieve en positieve gevoelens. Opvallend is dat de statushouders in Rotterdam zich vaker zenuwachtig en minder frequent rustig en kalm voelen dan de (Syrische) statushouders elders in Nederland.

Volgens het nieuwste rapport Stappen vooruit (augustus 2020)⁵ blijft de ervaren gezondheid van statushouders⁶ in Rotterdam nagenoeg onveranderd tussen 2017/2018 en 2019. Voor de mentale gezondheid⁷ zien we voor alle statushouders tezamen eveneens geen grote verschillen over de tijd. Bij de gemeentedeelnemers is het aandeel dat zich vaak kalm en rustig en gelukkig voelt enigszins toegenomen. Dat aandeel is bij SNTR-deelnemers enigszins afgenomen. De cijfers worden respectievelijk weergegeven in figuur 1 en 2.

Figuur 1. Ervaren gezondheid in percentages

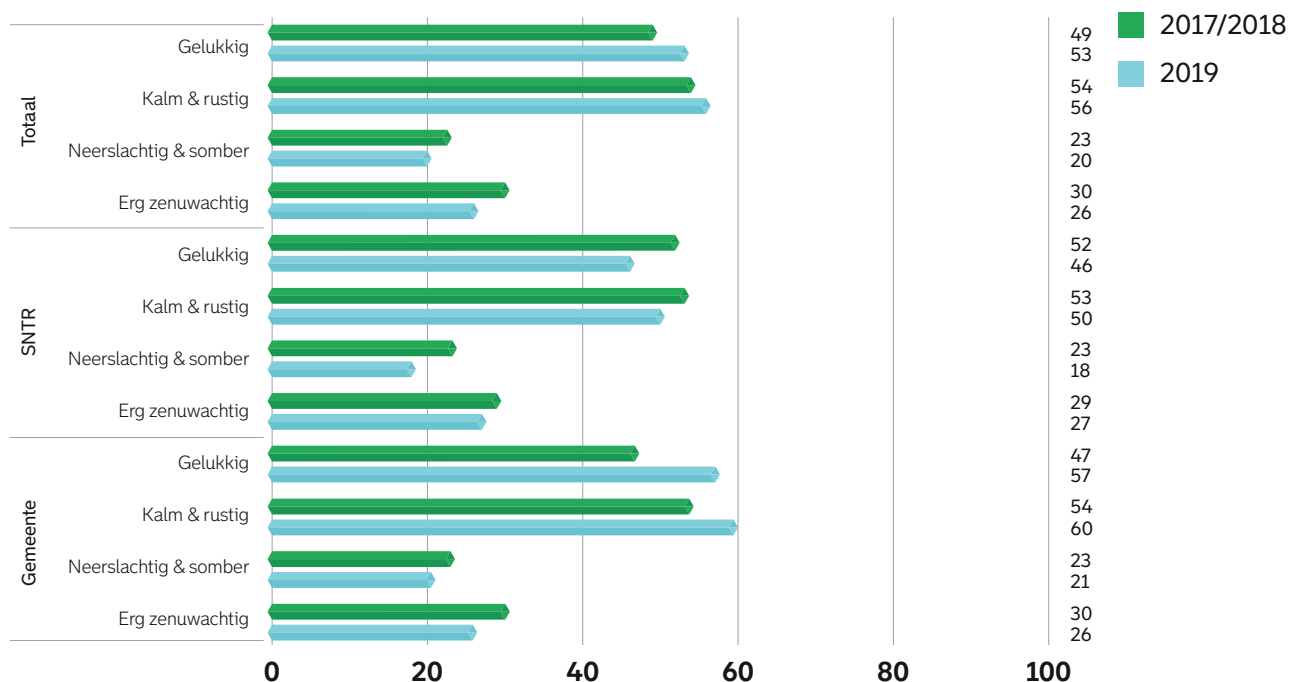

⁵ Het onderzoek van de Erasmus Universiteit onderzoekt de veranderingen in integratie van Rotterdamse statushouders tussen 2017/2018 en 2019. Hoewel 2020 buiten beschouwing wordt gelaten, is het nuttig om de resultaten van dit rapport mee te nemen in deze monitor.

⁶ "Hoe is over het algemeen uw gezondheid?". De antwoordcategorieën waren 1: zeer goed, 2: goed, 3: gaat wel, 4: slecht, 5: zeer slecht. In de figuur zijn zowel antwoordcategorieën 1 en 2 als 4 en 5 samengevoegd.

⁷ "De volgende vragen gaan over hoe u zich voelde in de afgelopen 4 weken. Hoe vaak voelde u zich...". De antwoordcategorieën waren 1: voortdurend/ elke dag, 2: meestal/bijna elke dag, 3: vaak/meer dan de helft van de dagen, 4: soms/verscheidene dagen, 5: af en toe, 6: nooit/helemaal niet. In de figuur zijn alleen antwoordcategorieën 1 tot en met 3 samengevoegd weergegeven.

Figuur 2. Vaak tot voortdurend in percentages

Onderzoek naar de ervaring van Syrische kinderen in Rotterdam

Als onderdeel van het onderzoek naar het SNTR-programma is in 2020 ook het rapport Kinderen uit Syrië in Rotterdam gepubliceerd. Rond de 40 procent van de statushouders in Rotterdam is jonger dan 18 jaar. Uit dit rapport blijkt dat de kinderen zich mentaal goed voelen. Ze vinden dat ze de Nederlandse taal goed beheersen. En ze geven zichzelf hiervoor gemiddeld een 7,7. Kinderen zijn erg tevreden met school en hebben het vertrouwen dat ze later kunnen worden wat ze willen. De kinderen zijn positief over hun (vaak gemengde) vriendengroep. De meesten voelen zich thuis in Nederland. Ze zien de mensen in Nederland als aardig en behulpzaam (Van der Ent, 2020).

Tegelijkertijd geeft een groot deel van de kinderen aan dat zij regelmatig vertalen voor de ouders. Dit kan een grote belasting zijn. Kinderen kunnen daarvoor minder tijd hebben voor school en om te spelen, wat belangrijk is voor hun ontwikkeling. De gemeente en de samenwerkende organisaties zoals VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland laat kinderen onder de achttien jaar niet vertalen en maken gebruik van de tolktelefoon als dat wenselijk is. Ook gaven weinig kinderen aan dat ouders hen helpen als ze op school iets niet begrijpen. Een kwart van de kinderen zou graag meer vrienden willen hebben. Ook zegt een op de vijf kinderen dat zij soms niet mee mochten doen of gediscrimineerd zijn. Zij zijn bijvoorbeeld uitgescholden of hoorden dat ze

beter terug kunnen naar hun eigen land. Dit kan invloed hebben op de mentale gezondheid van de kinderen (Van der Ent, 2020).

Toen de coronapandemie begon, is OpenEmbassy het thuisonderwijsmaatjes-project gestart om nieuwkomersgezinnen te ondersteunen. Met dit project helpen ervaren Nederlanders op afstand mee, als het thuisonderwijs bij gezinnen die nieuw zijn in Nederland niet goed lukt. Dat kan door ondersteuning te bieden bij het huiswerk, maar ook te helpen met de computer, of door mee te kijken bij het maken van een dag- en weekplanning. Inmiddels zijn er 120 kinderen gekoppeld aan een thuisonderwijsmaatje.

Signaleren van lichamelijke en geestelijke problemen

De medewerkers van de gemeente Rotterdam kunnen op verschillende momenten lichamelijke en geestelijke problemen signaleren. Medewerkers van IOS kunnen tijdens het eerste kennismakingsgesprek – dus wanneer een statushouder nog op een azc woont of vanuit de overdracht uit COA – een niet-pluissituatie bij een statushouder vermoeden. Denk daarbij aan huiselijk geweld, problemen met de geestelijke gezondheid, trauma's, echtscheiding of financiële problemen. Zij geven dit door aan de werkconsulent en zo nodig aan een huisarts of wijkteam. Ook hebben zij een brede rol om te signaleren en te verwijzen naar (preventieve) hulpverlening. De consulent is de regisseur en blijft

Op basis van de vragen en antwoorden kunnen grotere thema's en vraagstukken die spelen onder statushouders worden geïdentificeerd.

op de hoogte. Iedere statushouder heeft een dossier waarin alles wordt geregistreerd. Dit gebeurt op individueel niveau, waardoor gegevens over gezondheid van alle statushouders niet geanalyseerd kunnen worden in verband met de privacywetgeving.

Het onderzoek 'Nieuw in Rotterdam' van de Erasmus Universiteit Rotterdam laat zien dat statushouders aanzienlijk minder gebruik maken van ondersteuning voor psychische gezondheidsproblematiek dan niet-statushouders (Van der Linden & Dagevos, 2019). Dit is opmerkelijk omdat deze groep zeer gevoelig is voor psychische problemen, zoals depressies. Dit komt door de slechte omstandigheden die zij hebben meegemaakt in het land van herkomst of gedurende de reis naar Nederland.

Tot slot zijn de werkconsulenten en de medewerkers van IOS getraind door het landelijk expertisecentrum Pharos om geestelijke problemen te signaleren. Pharos houdt zich bezig met het verkleinen van grote gezondheidsverschillen in de samenleving. VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland heeft ook een signalerende functie. Als zij niet-pluissituaties tegenkomen, nemen zij contact op met de consulent. Daarnaast vindt maandelijks een casuïstiekoverleg plaats met de betrokken interne afdelingen (IOS, W&I en Jongerenloket) vanuit de gemeente, wijkteam, VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland en SNTR.

Ontwerpsessies OpenEmbassy

OpenEmbassy voert sinds 2020 een pilot uit in opdracht van de gemeente Rotterdam. In deze pilot worden vragen van Rotterdamse statushouders beantwoord. Op basis van de vragen en antwoorden kunnen grotere thema's en vraagstukken die spelen onder statushouders worden geïdentificeerd. Rond deze vraagstukken zijn een aantal ontwerpsessies georganiseerd met als doel tot concrete acties te komen en het probleem (deels) op te lossen. Er wordt gewerkt vanuit individuele impact (beantwoorden van vragen) naar systeemimpact (leren wat beter kan voor de doelgroep in zijn geheel).

Een van de thema's is de toegang tot de GGZ in Rotterdam. Toegang tot de GGZ kan moeilijk zijn voor nieuwkomers. Zeker als je zelf nog niet weet dat je die

hulp nodig hebt. Het kan ook moeilijk zijn als je zelf heel goed weet welke zorg je nodig hebt, maar je de toegang tot die zorg niet krijgt en daarmee het vertrouwen in de zorg verliest. Uit verhalen van statushouders blijkt dat dit de belangrijkste knelpunten zijn waar zij mee te maken krijgen. Tijdens de ontwerpsessie is gesproken met statushouders en zorgprofessionals om te achterhalen wat nodig is om die belemmeringen weg te nemen. In 2021 wordt gekeken welke concrete acties genomen kunnen worden naar aanleiding van de ontwerpsessie. De andere thema's zijn: dakloosheid en samenwerking met de wijkteams. Deze sessies vinden in 2021 plaats.

Stichting Mano

Stichting Mano ondersteunt Rotterdamse statushouders bij het vergroten van hun zelfredzaamheid. Daarbij richten zij zich op vijf aspecten waarvan gezondheid en welzijn er een is. Wanneer er sprake is van psychosociale problematiek en aandacht hiervoor uitblijft, staat dit het succesvol onderdeel uitmaken van de Nederlandse samenleving sterk in de weg. Stichting Mano biedt zowel individuele gesprekken als groepstrainingen aan met professionals. Door de laagdrempelige en niet-institutionele setting kunnen deelnemers kwetsbaar zijn en worden zij ondersteund om deze kwetsbaarheid om te zetten naar kracht. Tijdens deze bijeenkomsten is oog voor de culturele achtergrond van de deelnemer zodat hij de nieuwe cultuur sneller leert begrijpen. Tot slot bieden zij passende doorverwijzing als trauma's en psychische problemen naar voren komen.

Preventief wordt het volgende gedaan

- **Participatiewerkshops**

In de participatiewerkshops gaan twee workshops over psychische gezondheid: gezondheid en stress, en seksuele gezondheid.

- **Mindspring-cursus**

De Mindspring-cursus is onderverdeeld in een cursus voor jongeren (Mindspring Junior) en volwassenen (Mindspring). Mindspring Junior is bedoeld voor jonge statushouders (en hun ouders), die kampen met psychische problemen. Statushouders leren door middel van de Mindspring-cursus omgaan met spanningen. Ouders en kinderen worden weerbaar-

der door de versterking van vaardigheden en de opvoedkwaliteit van ouders verbetert. Mindspring voor volwassenen leert statushouders omgaan met hun eigen psychische problematiek.

- **Deskundigheidsbevordering**

De werkconsulenten van het team statushouders van Werk & Inkomen (W&I), het Jongerenloket en de medewerkers van IOS hebben deskundigheidsbevordering gehad voor het signaleren van psychische problematiek bij statushouders. Nieuwe collega's krijgen dit ook als onderdeel van hun inwerkprogramma.

2.4 Financiële zelfredzaamheid

Gemeenten staan voor de opgave om statushouders die nieuw in hun gemeente komen te ondersteunen. Ondersteuning naar financiële zelfredzaamheid is daar een onderdeel van. VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland biedt hiervoor maatschappelijke begeleiding. Na de verhuizing van de statushouder van een azc naar Rotterdam is sprake van praktische begeleiding van twee jaar. Sinds 2019 wordt extra aandacht besteed aan de financiën met een financieel spreekuur. VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland gebruikt de volgende classificaties om statushouders in te delen:

- financieel zelfredzaam
- onvoldoende financieel zelfredzaam zonder schulden
- onvoldoende financieel zelfredzaam met schulden
- herhaaldelijk no-show
- doorverwijzen naar externen

Alle statushouders die gehuisvest werden in 2020 (330) en de statushouders die hun tweede jaar maatschappelijk begeleiding bij VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland zijn gestart in 2020 (314) zouden het financieel spreekuur moeten volgen. Vanwege de coronamaatregelen was het voor een lange periode in het jaar niet mogelijk om de financiële gesprekken op de reguliere manier te laten plaatsvinden. Fysieke afspraken vonden alleen plaats wanneer iemand net gehuisvest was in Rotterdam of wanneer de situatie daarom vroeg. Zo zijn de 330 statushouders die in 2020 gehuisvest werden, gestart met de Basis OK. Deze module duurt drie maanden, waarbij de volgende onderwerpen aanbod komen: zorgverzekering en eigen risico, huur, toeslagen, het betalen van overige vaste lasten, zoals water, gas, licht en internet, verzekeringen en lokale belastingen.

Daarnaast zijn extra kwetsbare statushouders proactief uitgenodigd door VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland om postzaken door te nemen en zo opeenstapeling van problemen te voorkomen. Met de statushouders die op een hoog risico zijn ingeschat op financiële en schuldenproblematiek is tijdens de eerste lockdown periodiek telefonisch contact gezocht om de financiën te peilen. Deze groep mensen is op kantoor uitgenodigd als er dringende vragen en/of problemen waren op het gebied van financiën. In 2020 zijn in totaal 3374 gesprekken gevoerd met statushouders. De grootste vier onderwerpen zijn financiën (44 procent), participatie (33 procent), belastingen en toeslagen (19 procent) en onderwijs en inburgering (15 procent).

Verleng beheer inkomen Participatiewet eerste jaar

Sinds 2019 beheert het IOS tijdens het eerste jaar het inkomen van de statushouder. Daardoor signaleert het IOS sneller of er aandachtspunten zijn en kan zo de financiële stabiliteit van de statushouder verbeteren en handhaven. Door de statushouder te koppelen aan een vaste klantmanager is er snellere informatie-uitwisseling met de statushouder en ketenpartners. De klantmanager kan preventief handelen om schulden te voorkomen of door middel van een huisbezoek signalen nader onderzoeken. Aan het einde van het jaar volgt een exitgesprek. Daarna dragen zij het dossier over aan beheer inkomen van W&I. W&I beoordeelt onder andere de rechtmatigheid van de bijstandsuitkering. Deze ondersteuning helpt de statushouder financieel zelfredzaam te worden, zodat hij daarna het huishoudbudget zelf kan beheren. IOS legt drie maanden nadat de statushouder gevestigd is in Rotterdam een huisbezoek af. Dit wordt gevolgd door een cyclus van driemaandelijke gesprekken. Als er bij het eerste huisbezoek nog ernstige problemen zijn gesignaleerd volgt er direct een tweede huisbezoek. De cyclus wordt na een periode van negen tot twaalf maanden afgesloten met een gesprek. Daarna volgt de overdracht van het uitkeringendossier. Op die manier zorgen we voor een goede start.

In 2020 zijn 125 huisbezoeken afgehandeld en staan er nog 181 open. Vanwege de lockdown in maart 2020 zijn veel uitkeringen van 2019 alleen met een eindgesprek afgerond. Daarnaast was de registratie van te plannen huisbezoeken nog niet voldoende op orde. Deze is in de tweede helft van 2020 strikter opgezet. Door de coronamaatregelen was het nodig om een werkinstructie te ontwikkelen om door middel van video-gesprekken de huisbezoeken virtueel af te leggen. Daar is ook mee gestart in de loop van 2020. Statushouders die niet beschikken over een smartphone of internetaansluiting

zijn alleen telefonisch gesproken. Uit de afgelegde (virtuele) huisbezoeken komt over het algemeen het beeld naar voren dat de goede start in de meeste huishoudens gerealiseerd is. Problemen deden zich voor bij het niet ontvangen van alle toeslagen of betalingsachterstanden in de huurbetaling door tussentijdse verhoging van de huur. Andere zaken die in enkele gevallen niet helemaal gerealiseerd waren, betroffen het nog steeds niet ingeschreven zijn bij een huisarts.

Wat doen we verder aan preventie?

Statushouders die bijna uitstromen of al uitgestroomd zijn naar werk kunnen bij de gemeente Rotterdam een workshop Financiën volgen. Met deze workshop leren zij het Nederlandse systeem beter begrijpen. De workshop bestaat uit twee onderdelen. Tijdens het eerste onderdeel krijgt de statushouder uitleg over waar de uitkering vandaan komt en hoe afdeling Inkomen werkt. Tijdens het tweede onderdeel geven Sociaal Raadslieden op een eenvoudige manier uitleg over de soorten arbeidscontracten die er in Nederland zijn. Ook geven zij meer informatie over het beëindigen van een arbeidscontract en over de toeslagen van de Belastingdienst. Als de statushouder de workshop Financiën heeft afgerond wordt hij indien nodig aangemeld voor het traject Gers met Geld waar hij zes maanden lang begeleiding krijgt bij zijn geldzaken. De ondersteuning is gericht op het verbeteren van kennis en het aanleren van vaardigheden en gedrag. Belangrijk zijn daarbij het weten (heb je de benodigde kennis), kunnen (kun je in actie komen) en doen (doe je ook echt wat nodig is). Een vaste trajectcoach, een ervaringscoach, een praktijkprofessional en een mentor uit het persoonlijke netwerk van de werkzoekende statushouder bieden de ondersteuning. Na afloop van het traject is de statushouder financieel zelfredzaam en weet of kan hij:

- inkomen verwerven om van te leven
- post lezen, beantwoorden en ordenen, toeslagen aanvragen, et cetera.
- budgetteren en inkomsten en uitgaven in balans brengen
- vooruitkijken en geld opzijzetten voor onvoorziene gebeurtenissen

Vanwege de coronamaatregelen vonden er in 2020 geen workshops plaats. Op dit moment wordt gekeken naar digitale mogelijkheden waarbij dezelfde inhoud wordt aangeboden als bij de fysieke bijeenkomsten.

Daarnaast maken we gebruik van het Vaste Lasten Pakket (VLP). Dit is een met budgetbeheer vergelijkbare

vorm van inkomensbeheer, bedoeld voor mensen zonder of met beginnende schulden. VLP is een zelfstandige stichting en wordt preventief ingezet om nieuwe of oplopende schulden te voorkomen. Het volledige inkomen (inclusief eventuele toeslagen) van de deelnemers wordt beheerd en de vaste lasten (huur of hypotheek, energie, water, zorg- en andere verzekeringen, (mobiele) telefonie en internet) worden betaald. Ook kan geld gereserveerd worden voor niet-maandelijkse facturen, zoals gemeentelijke heffingen. Voordeel voor de Rotterdamse statushouder is dat men bij deelname aan VLP een maandelijkse korting van 30 euro op de totale vaste lasten ontvangt. Dit bedrag wordt bij voorkeur ingezet om een financiële buffer op te bouwen. Het VLP wordt, naast de derdenbetalingen en diverse vormen van budgetbeheer, onderdeel van ons totale dienstverleningsaanbod. Als een statushouder in Rotterdam komt wonen en een bijstandsuitkering ontvangt, duurt het vaak enkele weken tot maanden voordat de toeslagen vanuit de Belastingdienst zijn toegekend en uitbetaald. In het kader van de nieuwe Wet inburgering (2022) en specifiek het deel financieel ontzorgen van statushouders lopen we hier nu ook al tegenaan. Dat geldt dus ook voor het kunnen starten met het VLP voor statushouders. Dit vraagstuk is onderdeel van de voorbereiding op de komst van de nieuwe wet. De implementatieperiode in verband met de komst van de nieuwe wet gebruiken we voor de verdere uitwerking hiervan.

2.5 Alleenstaande minderjarige vreemdeling

Een alleenstaande minderjarige vreemdeling (amv) is bij aankomst in Nederland jonger dan 18 jaar, afkomstig uit een land buiten de Europese Unie en naar Nederland gekomen zonder ouder(s) of een andere persoon, die het gezag over de jongere heeft.

Amv's worden tot hun 18e jaar opgevangen in kleine wooneenheden (kwe's), in kindervoorgroepen (kwg's) of in pleeggezinnen. Kwe's zijn bedoeld voor amv's tussen de 15 en 18 jaar die een grote mate van zelfstandigheid kennen, maar nog niet volledig zelfstandig kunnen leven. Deze kwe's bestaan uit vier amv's van verschillende nationaliteiten. Een kwg biedt ruimte aan kinderen die nog niet zelfstandig zijn. Mentoren begeleiden deze groep 24 uur, zeven dagen lang.

De laatste huisvestingsmogelijkheid voor amv's zijn de pleeggezinnen. Deze pleeggezinnen zijn bedoeld voor amv's die het gevoel van veiligheid van een gezin

nodig hebben. De afgelopen jaren heeft de gemeente Rotterdam de begeleiding van deze amv's door Nidos zelf gefinancierd wegens gebrek aan middelen van het Rijk. Er wordt gelobbyd via de VNG om hiervoor middelen te krijgen vanuit het Rijk. Als dit in 2021 niet lukt, moet hiervoor structurele financiering vanuit de gemeente worden gevonden. Ondersteuning van opvang in een pleeggezin is belangrijk omdat dit een veilige basis biedt en tot goede integratie leidt.

In december 2020 is de kwg in Rotterdam door Enver, de organisatie die voor Nidos deze opvang organiseert, gesloten. Dit is gedaan omdat er minder amv's zijn. Kinderen zijn naar een kwg in een andere gemeente verhuist of naar een kwe in Rotterdam. Na hun 18e verjaardag verhuizen de amv's naar een deelwoning. Zij wonen daar met drie of vier personen. Op deze groep is nog begeleiding nodig. Vaak zijn ze nog niet zolang in Nederland en nog niet zelfstandig genoeg om een huishouding te voeren. Er is vaak sprake van achterliggende problemen zoals taalbarrière, GGZ-problematiek, financiën en schooluitval. Over het algemeen was er in 2020 meer sprake van complexe problematiek van een beperkt aantal jongeren, die een intensievere vorm van woonbegeleiding nodig hadden. In 2020 zijn er een projectleider/ketenregisseur amv en gespecialiseerde wmo- en jongerenconsulenten aangesteld om dit beter te begeleiden. Er is ook gebruik gemaakt van de inzet van de Rotterdamse Douwers. Dat zijn Rotterdammers die, belangeloos, uit betrokkenheid, hun netwerk, talent en vaardigheden inzetten om een jongere een duwtje in de rug te geven door samen met deze jongere de handen uit de mouwen te steken.

Daarnaast is in begin 2020 de theatervoorstelling *Breaking barriers, building bridges* opgevoerd voor professionals die werken met de doelgroep amv. Verschillende jonge vluchtelingen vertelden hun verhaal in deze voorstelling. Ook in 2021 worden er empowermenttrainingen gegeven via theaterworkshops en een theatervoorstelling door en voor de doelgroep en professionals.

2.6 Samenvatting Zorg

De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019 – 2022 is erop gericht dat statushouders na hun huisvesting in Rotterdam zo snel mogelijk (financieel) zelfredzaam worden. Hiervoor kunnen statushouders rekenen op maatschappelijke begeleiding. In 2020 hebben alle volwassen statushouders, die recht hadden op maatschappelijke begeleiding en gehuisvest zijn, deze dienstverlening ontvangen. In 2020 zijn 330 statushouders begonnen met de intake, die hoort bij de start van de maatschappelijke begeleiding. Er zijn 314 statushouders gestart met het tweede jaar van de maatschappelijke begeleiding.

Het onderzoek van de Erasmus Universiteit naar het programma van Stichting Nieuw Thuis Rotterdam laat zien dat statushouders aanzienlijk minder gebruik maken van ondersteuning voor psychische gezondheidsproblematiek dan niet-statushouders (Van der Linden & Dagevos, 2019). Dit is opmerkelijk omdat deze groep zeer gevoelig is voor psychische problemen, zoals depressies. Ook uit de ontwerpessie, georganiseerd door OpenEmbassy in 2020, blijkt dat de toegang tot de GGZ moeilijk kan zijn voor nieuwkomers. Statushouders weten zelf niet welke hulp zij nodig hebben en het kan lastig zijn om de hulpvraag te formuleren. Daarnaast kennen veel statushouders het Nederlandse systeem niet. Mensen raken de weg kwijt bij een doorverwijzing. Sinds 2020 organiseert Stichting Mano in opdracht van de gemeente zowel individuele als groepsbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten is oog voor de culturele achtergrond van de deelnemer zodat hij de nieuwe cultuur sneller leert begrijpen. Ook bieden zij passende doorverwijzing als trauma's en psychische problemen opkomen. Daarnaast blijven we preventieve instrumenten inzetten, zoals de twee aanvullende participatiewerkshops (gezondheid en stress, en seksuele gezondheid) en deskundigheidsbevordering bij consulenten. Zodat zij bijvoorbeeld problemen als gevolg van pre- en postmigratiestress tijdig kunnen signaleren.

Werken en leren

De gemeente biedt statushouders een stabiele inkomensbasis die nodig is om te werken aan integratie, re-integratie en arbeidsontwikkeling. Het overgrote deel van de statushouders doet, in ieder geval de eerste periode, een beroep op een gemeentelijke uitkering. Het is wenselijk dat burgers zo beperkt mogelijk bijstandsafhankelijk zijn. Daarom spant de gemeente zich in voor deze totale groep werkzoekenden om zo veel mogelijk (duurzame) uitstroom te realiseren. Hierbij maakt de gemeente gebruik van het reguliere instrumentarium dat beschikbaar is, uitgaande van het in 2019 vastgestelde beleidskader Mensenwerk. Met de vaststelling van de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019 – 2022 ligt daarbij meer focus op een intensieve maatwerkaanpak, gericht op werk en opleiding. Hierbij is als collegetarget vastgesteld:

- het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.507, dankzij aanvullende maatregelen om statushouders naar werk te begeleiden
- 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject

Disclaimer: het is mogelijk dat er kleine verschillen zitten tussen de verschillende eindcijfers die zijn gepubliceerd over dit onderwerp. Dit komt door verschillen in bron en/of peildatum. Dit doet aan de conclusies niets af, omdat de verschillen minimaal zijn.

3.1 Totaal bijstandsuitkeringen

Het gaat hier om de werkzoekenden met een bijstandsuitkering, die sinds 1 januari 2013 een verblijfsdocument hebben gekregen (verblijfscode 26 en verblijfscode 27 vanaf 1 januari 2018⁸), en waarvan de uitkering startte in de periode 2013 – 2020. Dit is inclusief de burgers die een vervangend verblijfsdocument (ook code 26 of 27) hebben gehad of genaturaliseerd zijn in de tussentijd, ongeacht hun nationaliteit. In de tabel met aantal personen tellen ook de zogenaamde nareizende partners mee, die sinds 1 januari 2013 een verblijfsdocument hebben gekregen om zich bij de partner (hoofdaanvragers van uitkeringen die reeds voor 2013 gestart zijn) te vestigen. De uitkering en de hoofdaanvrager zelf tellen niet mee in de aantallen.

De cijfers komen uit de gemeentelijke systemen; uitkeringssysteem Socrates en klantvolgsysteem Re-integratie Module Wigo4it (RMW). Deze zijn volgens de landelijke regelgeving ter bescherming van persoonsgegevens niet gekoppeld aan andere bronnen uit eerdere delen van deze monitor. Ondanks het verschil in de beschikbare gegevens, zijn nagenoeg dezelfde selecties gemaakt. Het uitgangspunt is dus hetzelfde.

Zoals vorig jaar is vermeld, is gekozen om de rapportage dynamisch te maken, wat structureel kleine aanpassingen in eerder geleverde tellingen tot gevolg heeft. Deze systematiek passen wij toe in alle rapportages, zowel intern als extern.

In tabel 6 staat het totaal aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders van 1 januari 2013 tot en met 31 december 2020. Daarbij is ook het aandeel jongeren onder de 27 jaar aangegeven.

⁸ De IND verstrekt alleen code 27 na minimaal 5 jaar verblijf in Nederland.

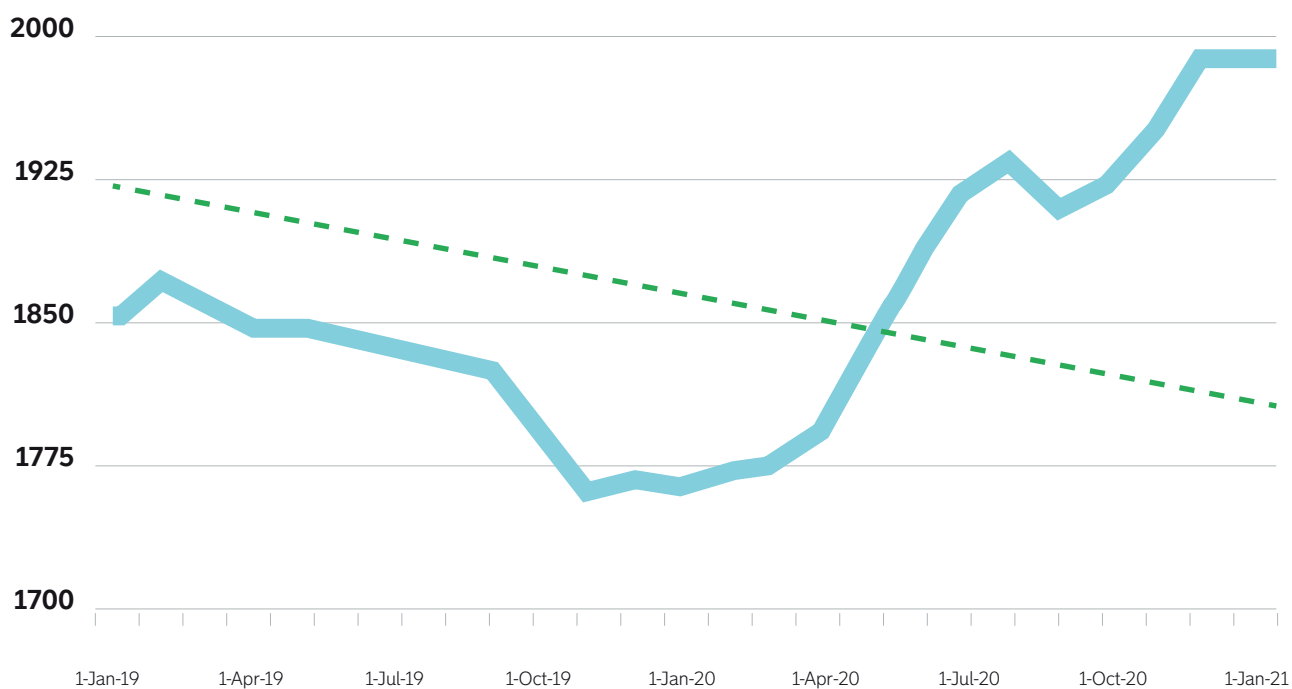
Tabel 6. Aantal statushouders in de bijstand 2013 t/m 2020

Statushouders bijstand totaal	Uitkering		Personen	
	Totaal	Waarvan < 27	Totaal	Waarvan < 27
Totaal 1-1-2013 t/m 31-12-2020	3237	791	4175	927
Waarvan uitgestroomd	1255	433	1493	470
Aantal statushouders in bijstand 1-1-2021	1982	358	2682	457

De gemeente heeft sinds 1 januari 2013 3.237 uitkeringen aan statushouders verstrekt. Hiervan zijn er nog 1.982 actief. Dit zijn er ruim 200 meer dan eind 2019. Gehuwden of geregistreerde partners ontvangen samen één uitkering, maar zijn twee personen. Meestal zijn beide burgers statushouders, maar dit is niet altijd zo. Zodoende zijn met deze uitkeringen in totaal 2.683 volwassen statushouders bijstandafhankelijk.

We lagen goed op koers, zie figuur 3. We merken dat de coronacrisis in 2020 invloed heeft gehad op de instroom- en uitstroomcijfers. We lopen hierdoor niet meer op schema om onze doelstelling te behalen om het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders te laten dalen naar 1.507.

Figuur 3.

In tabel 7 zijn de uitkeringen verdeeld naar leefsituatie. Deze bepaalt de hoogte van de uitkering.

Uit de tabel blijkt dat ruim de helft van de statushouders alleenstaand is. De groep alleenstaande ouder is relatief klein.

Instroom en uitstroom

Tabel 8 laat over 2020 het aandeel van statushouders (niet uniek) zien in het aantal bijstandsaanvragen en het totaal aantal bijstandsuitkeringen vanuit de Bundeling Uitkeringen Inkomstenvoorziening Gemeenten (BUIG).

Tabel 8 laat zien dat 5,5 procent van de totale instroom in de bijstandsuitkering in 2020 statushouders zijn. Bij jongeren (onder de 27 jaar) was het aandeel groter, namelijk 6,6 procent.

Het aandeel van statushouders in de bijstand is nu 5,5 procent van het totaal aantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Van het totaal aantal jongeren (onder de 27 jaar) met een bijstandsuitkering is 15,4 procent statushouder. Naar verhouding is het aandeel jonge statushouders groter dan statushouders van 27 jaar en ouder. Dit is echter ten opzichte van vorig jaar met bijna 2 procent gedaald.

In tabel 9 is te zien dat de afgelopen jaren in totaal 1871 uitkeringen van statushouders zijn beëindigd. Dat wil zeggen dat de bijstandsuitkering volledig is gestopt door inkomen boven de bijstandsnorm, een voorliggende voorziening (zoals studiefinanciering) of andere redenen (verhuizing, rechtmatigheid, etc.). Vrijwilligerswerk of parttime werk onder de bijstandsnorm telt niet mee. De uitstroomredenen staan uitgesplitst in tabel 9.

Tabel 7. Aantal bijstandsuitkeringen naar uitkeringsnorm op 1-1-2021

Uitkeringsnorm	Uitkering	
	Aantal	%
Alleenstaande	1140	58
Alleestaande ouder	227	11
Gehuwden en samenwonenden	614	31
Anders	0	0
Onbekend	1	0
Totaal	1982	100

Tabel 8. Percentage statushouders met bijstandsuitkering

Statushouders	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Instroom																
Totaal	80	0,8	269	2,3	602	5,4	863	8,6	456	5,3	299	4,1	429	6,2	563	5,5
Waarvan onder 27	35	1,3	124	4,4	291	10,6	385	15,5	206	9,8	110	7,2	161	10,4	194	6,6
Aandeel in BUIG-volume																
Totaal	76	0,2	327	0,9	909	2,4	1687	4,3	1929	5,1	1893	5,4	1765	5,2	1982	5,5
Waarvan onder 27	22	0,8	69	2,4	230	8,1	460	15,2	544	19,5	497	22,2	346	17	382	15,4

Tabel 9. Uitstroomreden (per uitkering) 2013 – 2020

Uitstroomreden	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	% in 2020
Inkomsten uit reguliere arbeid	0	1	5	34	94	218	269	140	41
Inkomsten uit zelfstandig beroep/bedrijf	0	0	0	1	2	15	20	18	5
Studie/opleiding	1	6	9	26	79	107	140	92	27
Verhuizing naar andere gemeente	1	8	4	21	32	27	21	24	7
Andere reden	3	12	39	56	89	95	92	70	20
Totaal	5	27	57	138	296	462	542	244	100

De uitstroom neemt elk jaar toe, al is in 2020 een daling te zien als gevolg van de corona-maatregelen. In 2019 waren 542 mensen uitgestroomd, in 2020 344.

Inkomsten uit reguliere arbeid of zelfstandig beroep of bedrijf en het starten met een studie of opleiding vormt in 2020 73 procent van de uitstroomreden. Het aandeel uitstroom naar studie of opleiding is in vergelijking met 2019 gestegen. 27 procent stroomt met een andere reden uit. Voorbeelden van 'andere reden' zijn onder andere overlijden, voeren gezamenlijke huishouding en bereiken van de AOW-leeftijd.

In 2020 is het aantal instromende statushouders gestegen, terwijl het aantal uitstromende statushouders is gedaald. Met een uitstroom van 344 in 2020 is deze nu kleiner dan de instroom van 564 in 2020. Daardoor is het aantal uitkeringen gestegen. Tabel 10 laat zien hoeveel procent van de instroom in elk jaar is uitgestroomd.

Van het aantal statushouders dat in 2013 is ingestroomd, is inmiddels 78,6 procent weer uitgestroomd. Van het aantal statushouder dat in 2020 is ingestroomd is dit 9 procent. Dit laat zien dat statushouders zeker een aantal jaar een bijstandsuitkering ontvangen.

Tabel 10. Procent uitstroom v/d instroom

Jaartal	% uitgestroomd van de instroom
2013	78,6
2014	69,2
2015	62,4
2016	47,4
2017	45,6
2018	40,4
2019	13,8
2020	9

Parttime aan het werk

Tabel 11 laat het aantal statushouders zien met een bijstandsuitkering waarop inkomsten worden gekort en het aantal statushouders dat parttime aan het werk is.

In 2020 zijn 1.133 statushouders parttime aan het werk en zijn op 761 bijstandsuitkeringen inkomsten ingehouden. Dit betreft 38,4 procent van het totaal aantal statushouders met een bijstandsuitkering. Het aandeel neemt de laatste jaren toe. Dit zien wij als een gunstige ontwikkeling. Veel statushouders zijn nog bezig met de inburgering en kunnen hierdoor niet altijd fulltime werken. We stimuleren hen om naast de inburgering te werken.

Verdeling naar geslacht en leeftijd

Tabel 12 betreft het aantal volwassen statushouders met een lopende bijstandsuitkering, verdeeld naar geslacht en leeftijd.

De verdeling man-vrouw is bij de statushouders 55 procent versus 44 procent. Dit is vergelijkbaar met het totale bestand. 29 procent is jonger dan 30 jaar.

Tabel 11. Parttime inkomen

	Statushouders met parttime inkomsten		Totaal	
	Uitkeringen	Personen	Actieve uitkeringen	%
2020	761	1.133	1982	38,4

Tabel 12. Bijstandsuitkering naar leeftijd en geslacht

Kenmerk	Relatie		totaal	
	Hoofdaanvrager	Partner	Aantal	%
Geslacht				
Man	1395	86	1481	55,2
Vrouw	587	614	1201	44,8
Leeftijdscategorie				
18-22	125	17	142	5,3
23-26	233	82	315	11,7
27-29	245	78	323	12
30-54	1235	475	1710	63,8
55-66	144	48	192	7,2
Totaal	1982	700	2682	100

Ontheffing

Verdiepende diagnoses kunnen omstandigheden aan het licht brengen die leiden tot een (tijdelijke) ontheffing van een of meerdere verplichtingen uit de Participatiewet (arbeidsverplichting, re-integratieverplichting of tegenprestatie). De gronden zijn bijvoorbeeld (arbeids)medisch, psychisch, sociaal, of hangen samen met alleenstaand ouderschap met jong(e) kind(eren). In tabel 13 staan de lopende ontheffingen.

Op dit moment zijn 85 statushouders (tijdelijk) ontheven van de arbeidsverplichtingen. Dit is vergelijkbaar met vorig jaar (83). De ontheffingen zijn altijd tijdelijk van aard. Zeer ernstige uitzonderingsgevallen daargelaten. De re-integratieverplichting blijft ook in deze gevallen gelden. Dit houdt in dat altijd meegewerkt moet worden aan (onderzoek naar) de mogelijkheid tot re-integreren.

Bijzondere bijstand

Zoals andere burgers kunnen ook statushouders aanspraak maken op bijzondere bijstand. De reguliere regels voor toekenning van bijzondere bijstand zijn van toepassing. Tabel 14 staan de kostensoorten en totaalbedragen.

Statushouders hebben in 2020 gezamenlijk ongeveer 1.9 miljoen euro aan bijzondere bijstand ontvangen. Cumulatief vanaf 2013 is dit 5.4 miljoen euro. Zoals verwacht is de grootste bijdrage verstrekt voor kosten van inrichting en verhuizing en voor eenmalig levensonderhoud om te kunnen voldoen aan de eerste vaste lasten. Er is immers geen eigen buffer uit eerder inkomen.

Tabel 13. Ontheffingen

Ontheffing	Totaal aantal	Peildatum 31 december 2020	
		Verlopen	Lopend
Medische gronden	5	5	0
Ontheffing op verzoek alleenstaande ouder met kind < 5jr.	3	3	0
Sociale gronden	32	32	0
Tijdelijke ontheffing arbeidsverpl. en tegenprestatie	200	165	35
Tijdelijke ontheffing arbeidsverplichtingen	170	134	36
Volledig en duurzaam arbeidsongeschikt (geen verpl.)	15	1	14
Totaal	425	340	85

Tabel 14. Bijzondere bijstand

Kostensoort	2020
BB inc. Geldlening	124.314,77
BB inc. Huisraad e.d.	1.010.223,95
Bewind/Mentor/Curator (eenm.)	5.144,02
Bewind/Mentor/Curator (per.)	17.629,62
Dieetkosten (eenm.)	550
Eenmalig levensonderhoud	349.591,57
Huur doorbetaling bij detentie - lening (eenm.)	3.170,30
Individueel inkomenstoeslag (per.)	24.530
Individuele studietoelaf (per.)	117.979,21
Kinderopvang (niet uitstroom) (per.)	1.369,77
Koopkrachttegemoetkoming 2014 (eenm.)	100
Overige kosten financiële transacties (eenm.)	1256,80
Overige medische/paramed. Hulp (per.)	720
Overige niet indeelbare kosten (eenm.)	8.470,46
Rechtsbijstand	22.787,50
Schuldsanering (eenm)	4.968,39
Verhuiskosten	182.339,23
Verwarmings- en verlichtingskosten (eenm)	268
Voorschot broodnood	2.160
Voorschot Tozo (voor ondernemers) (eenm)	4.209,28
WKT huurwoning/koopwoning (per)	2.095,20
Totaal	1.883.878,07

3.2 Inzet instrumenten

De afdelingen van de gemeente hebben het reguliere pakket aan ontwikkelingsinstrumenten ter beschikking. De afgelopen jaren gold voor alle statushouders allereerst dat zij via IOS zijn aangemeld bij VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland, de intensieve Taalstart en dat zij moeten voldoen aan hun inburgeringsplicht. Daarnaast krijgen statushouders vroeg in het proces een gesprek met een gespecialiseerde consulent over werk en scholing. De begeleiding tot aan uitstroom naar werk of opleiding vindt in de gespecialiseerde teams plaats.

2020 was door de coronapandemie een bijzonder jaar. Waar fysieke ontmoetingen niet altijd mogelijk waren, zijn de trajecten digitaal of op 1,5 meter afstand en met gebruik van plexiglasschermen voortgezet. Wanneer plaatsingen (betaald of onbetaald) niet mogelijk waren, is ingezet op de bevordering van de taal en de integratie.

In 2020 zijn 2590 aanvullende integratie-instrumenten gestart. De meeste richten zich op taal, arbeidsontwikkeling en verdiepende diagnoses. Het is een verscheidenheid aan instrumenten, waarbinnen de looptijd verschilt van één moment tot een aantal maanden.

Specifieke instrumenten voor statushouders

Naast aanvullende re-integratie-instrumenten zijn instrumenten expliciet bedoeld voor statushouders ingekocht. Tabel 15 geeft deze weer. Hiernaast maken we ook gebruik van 'informele' trajecten in stad. Registratie op deze trajecten in het systeem is hierdoor niet mogelijk. Deze kunnen echter wel bijdragen aan het wegnemen van belemmeringen om aan het werk te gaan of aan scholing te beginnen.

Empowerment trainingen voor Eritreeërs (stichting Lemat)

Gedurende de training van 8 weken worden de normen en waarden in Nederland, de verschillen tussen de twee culturen en waarom integratie essentieel is, op een interactieve manier besproken. Het doel van deze training is om Eritrese statushouders klaar te maken voor hun volgende stap in hun (re-)integratieproces. Motiveren en empoweren is een concreet doel van de training. Tijdens het traject wordt gewerkt aan het ontwikkelen van (soft) skills en de weerbaarheid van de groep. Elke training wordt afgesloten met een rollenspel. Denk hierbij aan het oefenen van een stevige handdruk, de ander in de ogen aankijken, jezelf voorstellen voor de groep (duidelijk en articulerend spreken). In de zevende training wordt

Tabel 15. Instrumenten voor statushouders

Traject	Aantal aangemeld traject 2020	Aantal in begeleiding 2020
Stichting Lemat	15	Wegens corona heeft maar één groep van 15 kandidaten de training succesvol kunnen afsluiten. De overige vier groepen zullen hopelijk in 2021 starten.
Pilot Z route Alsare	10	10
Statushouders voor de klas	4	4
UAF	101	123
Alsare	10*	37
Calder Werkt	15	51
Sagenn	36	122
Stichting Mano	3	43
New Bees	40	27
Fit voor GIT	162	162

*Rijnmond-breed 10, waarvan 4 uit Rotterdam

gewerkt aan een toekomstplan en het voeren van sollicitatiegesprekken. Bij de laatste training presenteren de deelnemers hun toekomstplan aan de groep. Ook wordt de training feestelijk afgesloten, waarbij certificaten worden uitgereikt. Dit is in samenwerking met stichting Lemat.

Pilot z-route

De z-route is bedoeld voor inburgeraars die naar verwachting zeer veel moeite hebben met het leren van de Nederlandse taal. De z-route biedt deze inburgeraars een betekenisvol traject van ongeveer twee jaar met activiteiten die aansluiten bij hun persoonlijke integratiedoelen. De pilot moet inzicht geven in de aanpak en uitvoering van de leerroute, de zogenoemde z-route in het nieuwe inburgeringsstelsel. De opbrengst van de pilot wordt benut bij de verdere inrichting van de z-route. Er zijn 10 deelnemers geselecteerd voor de pilot. De volgende criteria zijn gehanteerd: ontheffing van de inburgeringsplicht na 2013, de juiste motivatie en fysieke- en geestelijke gesteldheid. Het programma binnen de pilot is gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid en het sociale netwerk van de statushouder en biedt activiteiten die bijdragen aan het kunnen doen van (vrijwilligers)werk. Elke deelnemer krijgt een programma van 20 uur per week voor de duur van 40 weken. Dit bestaat uit een geïntegreerd traject van 10 uur per week taal en 10 uur per week participatie, in totaal 800 uur. Het programma draagt bij aan het verhogen van het taalniveau van de deelnemer. Daarbij is het behalen van alle taalonderdelen op niveau A1 en waar haalbaar op niveau A2 het streven. Participatie omvat activiteiten die bijdragen aan het vergroten van de (financiële) zelfredzaamheid van de deelnemer, het uitbreiden van het eigen netwerk en het actief worden in de samenleving door werk of vrijwilligerswerk. Deze pilot is in samenwerking met Alsare.

Statushouders voor de klas

In Turkije en Syrië stonden ze als bevoegd wiskunde- of natuurkundedocent voor de klas. Nu zitten 14 deelnemers aan het leerwerktraject 'statushouders voor de klas in Rotterdam' zelf weer in de schoolbanken. Met dit opleidingstraject bereiden de deelnemers zich voor op een doorstart als docent in Rotterdam. Het leerwerktraject bestaat uit twee delen. In het eerste halfjaar krijgen de deelnemers intensieve taal- en vaktaallessen, oriënteren zij zich op lesgeven in Nederland en doen ze een korte snuffelstage. Vanaf september lopen de deelnemers stage op een school. Die stage wordt gecombineerd met Nederlandse lessen op weg naar C1-taalniveau en het opfrissen van pedagogische en didactische vaardigheden. De deelnemers die het leerwerktraject succesvol afronden en staatsexamen

NT2 niveau II halen, komen in aanmerking voor de deeltijd lerarenopleiding aan de Hogeschool Rotterdam. Daarnaast is het doel om na de stage op een middelbare school te blijven werken als docent. Het traject is in samenwerking met de Hogeschool Rotterdam, VSB-fonds, LMC Voortgezet Onderwijs en het UAF.

UAF

Het UAF ondersteunt hoger opgeleide statushouders financieel en begeleidt hen bij studeren en werken. Statushouders kunnen bij het UAF terecht als ze het Nederlands op niveau A2 beheersen en bezig zijn met een taaltraject B1. Het UAF spant zich, samen met de werkzoekende statushouder en de gemeente, in voor een duurzame plek op de arbeidsmarkt op het niveau van de betreffende statushouder.

Alsare en Calder Werkt

Het traject Alsare richt zich op nareizende statushouders uit Eritrea, Somalië of Ethiopië met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Het traject Calder richt zich op vrouwelijke statushouders, veelal afkomstig uit Syrië, Irak, Iran, Afghanistan, Eritrea, Somalië of Ethiopië. Deze groepen wordt geleerd om kansen als uitdagingen te zien en men leert realistische doelen te stellen. Een trajectbegeleider en een docent begeleiden de deelnemers. Wanneer nodig kan er extra begeleiding ingezet worden die kan ontzorgen. Het traject kenmerkt zich door een persoonlijke aanpak gericht op succeservaringen.

Sagènn

De aanpak richt zich op effectief gedrag om aan werk te komen. Er wordt aangesloten op motivatie, competentie, sociaal netwerk en verwachtingen vanuit de kernwaarden gelijkwaardigheid en veiligheid. Men doorloopt een intake, een empowermenttraining, maakt een eigen plan om zijn doel te bereiken. Vanuit de competentie waardering volgt een workshop arbeidsmarkt waarbij sollicitatietraining aan de orde komt. Men maakt een logboek om zo dagelijks te reflecteren op het eigen gedrag en de effectiviteit daarvan.

Samen aan de slag (Mano)

Het traject richt zich op het opdoen van werknemersvaardigheden. Iedere deelnemer krijgt een individueel ontwikkelplan. Na afloop van het traject Samen aan de slag worden zij arbeids- of studiefit geacht en beschikken zij over de kennis en vaardigheden om uit te stromen naar een passende opleiding of een werkervaringsplek met uitzicht op betaald werk.

Geïntegreerde duale inburgeringstrajecten (GIT)

Bij de GIT-trajecten vinden op de locatie van de werkgever zowel de taallessen als de beroepsopleiding plaats. De statushouder start met een proefperiode met behoud van uitkering van maximaal acht weken. Daarna volgt de statushouder de Beroeps Begeleidende Leerweg (BBL). Daarbij gaat hij één dag per week naar school en werkt hij maximaal 32 uur per week. Het opleidingsfonds aan de werkgeverskant en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bekostigen de opleiding. Door de combinatie werken en leren, participeren zij sneller in de samenleving en kunnen zij sneller voorzien in het eigen levensonderhoud. Afhankelijk van het mbo-niveau en de opleiding duurt een traject een of twee jaar. Wanneer statushouders zijn gestart met de BBL, zijn zij in dienst van de werkgever en niet meer afhankelijk van een uitkering. Het is in 2020 lastig geweest om nieuwe trajecten op te starten. Statushouders worden bij de aanmelding getoetst om te kijken of ze in staat zijn om dit intensieve traject te volgen. Deze toets vindt fysiek plaats. De toets kon echter niet plaatsvinden vanwege de coronamaatregelen. Wel zijn we in 2020 in gesprek gebleven met potentiële werkgevers. Tabel 16 geeft weer welke trajecten beschikbaar zijn en hoeveel statushouders in 2020 zijn gestart.

Schakeltrajecten en traject richting onderwijs

De inburgering is geen specifieke voorbereiding op vervolgonderwijs. Tijdens de inburgering werkt de statushouder niet aan het aanvullen van vakken, beheersing van het Engels, wiskunde en eventueel andere vakken of aan het leren van de vereiste studievaardigheden en competenties. Een schakeljaar naar mbo, hbo of wo kan hier wel in voorzien en veel onderwijsinstellingen bieden een schakeljaar aan. In tabel 17 staat het aantal trajecten dat gevolgd is vanuit de Internationale Schakel Klas (ISK) en schakeljaren. De mensen die gestart zijn in 2019 (schooljaar 2019/2020) en 2020 (schooljaar 2020/2021) zijn in deze tabel bij elkaar opgeteld, omdat zij allen in 2020 een traject volgden.

Vanuit het Jongerenloket zijn dus 111 jongeren gestart met een schakeltraject naar regulier onderwijs. Sagènn is een re-integratiebedrijf dat wordt ingezet om jongeren voor te bereiden op uitstroom naar school. Van deze deelnemers zijn inmiddels 56 jongeren uitgestroomd naar een vervolgonderwijs. Overige deelnemers stromen of in februari 2021 of september 2021 uit naar vervolgonderwijs.

Tabel 16. Inzet GIT

Lopende trajecten GIT en gemengd	Trajecten GIT of gemengd	Mbo-niveau	Plekken	Bijzonderheden
Automotive	GIT	1	11	2 start mbo 2 opleiding bij werkgever
Aafje	gemengd (GIT/PW)	1	3	
Rijnmond bouw	gemengd (GIT/PW)	1	8	

Tabel 17. Inzet ISK en schakeljaar

	Start in 2019 en 2020
Voorbereiden jaar hbo/wo Erasmus	26
Albeda, schakelonderwijs naar mbo	44
Sagènn make your move	41

Assessment

Om inzicht te verkrijgen in de ontwikkelingsmogelijkheden van de statushouder richting arbeid, is een assessment ontwikkeld om de juiste dienstverlening te bieden. De ontwikkeling van dit assessment is niet aanbesteed maar zelf ontwikkeld door de gemeente Rotterdam. Bestaande assessments voldeden niet aan de vraag van consulenten en haalden onvoldoende gegevens op.

- Bestaande assessments bleken niet cultuursensitief
- Bestaande assessments bleken niet geschikt voor analfabeten
- Bij bestaande assessments ontbrak een een-op-een gesprek met een psycholoog om na te bespreken of bijzonderheden in de uitkomst te checken of uit te diepen

Het assessment bestaat uit vragenlijsten die in het Nederlands en in zeven andere talen worden aangeboden en er vindt een gesprek plaats. Er is een voorlichtingsfilmje in het Nederlands en in zeven andere talen beschikbaar, waarin kort en bondig wordt uitgelegd wat een assessment is en waarom dit wordt afgenomen. Het doel van het filmje is mogelijke weerstand, angst en schaamte wegnemen. Het doel van het assessment is een passend traject gericht op werk, scholing of vrijwilligerswerk aan te bieden. Het wordt ingezet wanneer een statushouder de Rotterdamse Taalstart (RTS) heeft doorlopen en de uitkomsten daarvan bekend zijn en gedeeld met de consulent. Het assessment is modulair; met de uitkomsten van de RTS kan het ingekort worden. In januari 2020 zijn de eerste assessments afgenomen.

In 2020 hebben 220 statushouders deelgenomen aan het assessment. Het overgrote merendeel (90 procent) ervaart het assessment als positief. De deelnemers waarderen de persoonlijke aandacht. Zij zien het als een kans om een toekomst op te bouwen en daarbij gerichte ondersteuning te krijgen. Ook voor de consulenten heeft de uitkomst van het assessment toegevoegde waarde. De adviezen die gegeven worden op basis van leervermogen, interesses en rekening houdend met ondersteuningsbehoeften, zijn concreet genoeg om de statushouder verder te helpen. We blijven het assessment verder ontwikkelen, zodat deze nog beter kan worden afgestemd op de diverse doelgroepen onder de statushouders, zoals digibeten of hoogopgeleide statushouders.

3.3 Start inburgering

We hebben ons als doel gesteld dat 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering binnen zes maanden na toekenning van de uitkering is gestart met het inburgeringstraject. De gemeente registreert de start van de inburgering maar kan hierop niet sturen, omdat de regie van de inburgering nog bij de statushouder zelf ligt. Tabel 18 laat de cijfers over 2020 zien.

Het percentage Rotterdamse statushouders dat binnen de termijn van zes maanden is gestart met een inburgeringstraject is 43 procent en ligt nog niet op schema. Dit lagere percentage komt mede door corona. Dit heeft de start van trajecten (bijvoorbeeld in groepsverband) bemoeilijkt. Vanzelfsprekend zetten de specialistische consulenten zich in om de statushouders zoveel mogelijk te stimuleren om zich tijdig in te schrijven, te starten met inburgeringscursussen en ons daarover te informeren. Onder het nieuwe stelsel koopt de gemeente de cursussen in en daarmee kan de verwijzing gerichter en effectiever plaatsvinden. De nieuwe wet is inmiddels drie keer uitgesteld en gaat per januari 2022 in.

Tabel 18. Inburgering

Inburgering	Peildatum 1 januari 2020
Binnen de termijn	43%
Buiten de termijn	47%

3.4 DUO

Een inburgeringsplichtige heeft drie jaar de tijd om te voldoen aan de inburgeringsplicht. Om inzicht te geven in hoeveel statushouders sinds 2013 t/m 2020 in Rotterdam hebben voldaan of nog bezig zijn met de inburgering, onderscheiden we drie categorieën. Statushouders die hebben voldaan, ontheffing hebben gehad of nog bezig zijn met de inburgering. Bij deze laatste categorie zitten dus ook statushouders die sinds 2020 inburgeringsplichtig zijn geworden en nog drie jaar de tijd hebben om in te burgeren. DUO is verantwoordelijk voor de handhaving van de inburgeringswet.

Tabel 19. Inburgering DUO

Categorie	Aantal statushouders 2013 t/m 2020
Voldaan aan inburgeringsplicht	1926
Ontheffing van de inburgeringsplicht	551
Nog bezig met inburgeren	2209

3.5 Rotterdamse Taalstart (RTS)

Alle inburgeringsplichtige statushouders die in 2020 in Rotterdam gehuisvest worden en nog niet gestart zijn met inburgering, beginnen zo snel mogelijk met de RTS. Rotterdamse statushouders volgen een flexibel modulair programma-aanbod op het gebied van taal en zelfredzaamheid. Het programma duurt tien weken. De gemeente (consulent) ontvangt aan het eind van de RTS een eindrapportage per deelnemer. Deze rapportage biedt de consulent inzicht in het taalniveau, de gevolgde modules, inzet en motivatie van de deelnemer en een advies op inburgering. Welk niveau is haalbaar en een inschatting van hoeveel tijd de deelnemer nodig heeft. Deze eindrapportage geeft weer extra informatie, waardoor de consulent een vollediger beeld van de statushouder heeft. Dit helpt bij het bieden van de juiste ondersteuning en begeleiding. In 2020 hebben 216 deelnemers de RTS afgerond.

Evaluatie van het programma Rotterdamse Taalstart

Ter voorbereiding op het ingaan van de nieuwe Wet Inburgering per 1 januari 2022, wilde de gemeente Rotterdam onderzoeken in hoeverre de RTS bijdraagt aan een eerste stap in het integratieproces van statushouders. Het Verwey-Jonker Instituut is in april 2020 begonnen met het onderzoek naar de RTS. De hoofdvraag van het onderzoek luidt: In hoeverre draagt de RTS bij aan een goede start van statushouders in Rotterdam en het inburgeringsproces dat daarop volgt?

Uit het onderzoek blijkt dat de RTS bijdraagt aan een goede start van statushouders in Rotterdam. Statushouders begrijpen over het algemeen beter wat er van hen verwacht wordt in Nederland. Ook zijn zij meer gemotiveerd om in te burgeren en te integreren. Dankzij de RTS worden statushouders wegwijs gemaakt in de Nederlandse samenleving en in Rotterdam in het bijzonder. Zij leren Nederlandse woorden en kunnen aan het einde van de RTS over het algemeen zinnen maken en gesprekken voeren.

De uiteindelijke resultaten verschillen per statushouder. Bij sommige statushouders is de afstand tot de Nederlandse samenleving zo groot waardoor zij waarschijnlijk de informatie moeilijk(er) verwerken. Daarnaast ervaren (sommige) hoogopgeleide/zelfredzame statushouders de taallessen als minder of onvoldoende nuttig. Dit kan leiden tot demotivatie.

Zowel deelnemers als professionals zijn overwegend

positief over de ervaren opbrengsten. Daarnaast is het van belang om te benadrukken dat de RTS slechts de eerste stap is in de integratie van statushouders, en dat het niet realistisch is om grote stappen te verwachten op het gebied van taal en zelfredzaamheid.

3.6 Participatieverklarings-traject (PVT)

Met de Participatieverklaring verklaart de statushouder kennis te hebben genomen van de waarden en spelregels van de Nederlandse samenleving en deze te respecteren. Op 1 oktober 2017 is de vernieuwde Wet inburgering (2013) in werking getreden. Daarmee is het tekenen van de Participatieverklaring een verplicht onderdeel geworden van de inburgering. In 2020 hebben 160 statushouders de Participatieverklaring getekend. Daarnaast hebben 33 statushouders de workshops gevolgd, maar zij hebben de verklaring nog niet kunnen tekenen. 37,45 procent van de PVT-plichtige statushouders tekende binnen de termijn van een jaar de Participatieverklaring. De plicht tot tekenen van de Participatieverklaring kan in 2018, 2019 of 2020 zijn ingegaan. 383 statushouders die in 2020 PVT- of inburgeringsplichtig zijn geworden, hebben de workshops en de tekensessie nog niet bijgewoond. Vanwege corona zijn fysieke bijeenkomsten met name in de eerste maanden van 2020 niet doorgestaan. Het afgelopen jaar kregen statushouders een brief van DUO als zij recht hadden op verlenging van de inburgeringstermijn. De termijnen voor het PVT zijn in de verlengingen meegenomen. Hoewel statushouders in sommige situaties verlenging krijgen, blijft het participatieverklaringstraject een verplicht onderdeel van de inburgering.

3.7 Kwaliteitsconvenant taalscholen inburgering

Onder de huidige inburgeringswet ligt de verantwoordelijkheid voor het inkopen van een inburgeringstraject nog bij de inburgeraar. Voor de inburgeraars is het moeilijk om uit dit grote aanbod de juiste keuzes voor een passend inburgeringstraject te maken. Bovendien is het voor bonafide aanbieders lastig gebleken om zowel op de kwaliteit te blijven focussen als met de markt te concurreren. Sterker nog, er is bij meer dan 30 procent van de aanbieders sprake van fraude en malafide praktijken, ook in onze regio. Dit is onwenselijk. In reactie op eerdere schriftelijke vragen over malafide praktijken, fraude en faillissementen (18bb11259, 18bb11205 en

18bb011143) is aangekondigd dat we toewerken naar meer grip op de aanbieders, voor zover de vrije marktwerking dat toelaat.

Op 27 november 2020 heeft de gemeente Rotterdam, samen met de regio Rijnmond als eerste regio in Nederland het kwaliteitsconvenant Taal en Inburgering ondertekend met 25 taalaanbieders die een Blik op Werk (BoW) keurmerk hebben. Met het kwaliteitsconvenant streven alle partijen naar een verbeterd taalaanbod voor de inburgeraars en worden er drempels opgeworpen voor frauduleuze praktijken. De gemeente neemt hierin voorbereidend op de nieuwe Wet inburgering (2022) een regierol en legt ook de verbinding met taalaanbod buiten de inburgering. Het uitstel van de nieuwe Wet inburgering maakt het kwaliteitsconvenant nog belangrijker. Een grotere groep statushouders is nu namelijk langere tijd afhankelijk van taalaanbieders bij wie de trajecten niet door de gemeente zijn ingekocht.

In de nieuwe Wet inburgering krijgt de gemeente een regierol door de inburgeringstrajecten ook direct in te kopen. Voor statushouders vanaf januari 2022 geldt dan dus dat het traject waarvoor zij worden aangemeld vanwege contractafspraken al aan alle kwaliteitseisen voldoet. Ook na de invoering van de wet blijft het convenant belangrijk om twee redenen. Ten eerste vallen statushouders de komende jaren nog onder de huidige wetgeving. En ten tweede moeten gezinsmigranten ook onder de nieuwe wetgeving een DUO-lening aanvragen en een inburgeringstraject kiezen uit een concurrerende markt. Ook zij moeten zeker kunnen zijn van een kwalitatief goed aanbod.

3.8 Samenvatting Werken en leren

We lagen tot maart 2020 goed op koers. Sindsdien is door de economische maatregelen voor de coronabestryding het aantal statushouders dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering toegenomen van 1.765 (2019) naar 1.982. Dit betekent dat ook de instroom (564 uitkeringen) groter is dan de uitstroom (344 uitkeringen). 73 procent stroomt uit door inkomsten uit reguliere arbeid en het starten met een studie of opleiding. Dit is mede te danken aan de inzet van meer capaciteit en gespecialiseerde consulenten. Ook zien we dat het aantal statushouders dat parttime werkt, is gestegen van 888 (2019) naar 1.133. Dit aandeel neemt de laatste jaren toe en dat zien wij als een gunstige ontwikkeling. Veel statushouders zijn nog bezig met de inburgering en kunnen hierdoor niet altijd fulltime werken. We stimule-

ren hen om naast de inburgering te werken, al dan niet in deeltijd. Daarmee vergroten zij ook de kans dat zij na de inburgering fulltime aan de slag kunnen.

Van de huidige 1.982 uitkeringen zijn 2.683 (2019: 2.460) volwassen statushouders afhankelijk van de bijstand (echtparen ontvangen samen één uitkering). Dit is 5,5 procent van het totaal aantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Dat is vergelijkbaar met 2019. Van het totaal aantal jongeren met een bijstandsuitkering is 15,4 procent statushouder. Naar verhouding is het aandeel jonge statushouders groter dan statushouders van 27 jaar en ouder. Het aantal statushouders jonger dan 27 jaar is ten opzichte van vorig jaar wel met 2 procent gedaald.

Voortgang collegegetarget

Op basis van de vernieuwde aanpak statushouders 2019 – 2022 is een collegegetarget geformuleerd dat bestaat uit twee delen:

- a. 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject
- b. het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.507

Het eerste deel van het collegegetarget is in 2020 niet gekomen tot het beoogde niveau van 80 procent, maar lag begin 2020 op 59 procent en begin december op 43 procent. Dit komt mede door het coronavirus, dat de start van trajecten (bijvoorbeeld in groepsverband) heeft bemoeilijkt. Daarnaast is de nieuwe Wet inburgering weer uitgesteld. Bij het opstellen van het collegegetarget zou de nieuwe inburgeringswet eigenlijk op juli 2019 ingaan. Deze start nu pas per 1 januari 2022. De statushouder is onder het huidige stelsel zelf verantwoordelijk om zich op tijd in te schrijven voor een inburgeringscursus. De gemeente kan dit nu nog niet afdwingen. De regie op de inburgering komt vanaf 1 januari 2022 bij de gemeenten te liggen. Regie vergroot de sturingskracht en daarmee de kans op realisatie van het collegegetarget. Intussen werken we hard om registratie en coaching van inburgeraars op dit punt te versterken. Zo hebben we in 2020 een kwaliteitsconvenant Taal en Inburgering afgesloten met verschillende aanbieders in de regio om de kwaliteit van het aanbod zoveel mogelijk te garanderen.

Het tweede deel van het collegegetarget is in 2020 toegenomen van 1.765 naar 1.982. Hiermee liggen we niet meer op schema.

De Aanpak Rotterdamse Statushouders 2019 – 2022 legt de nadruk op het voorzien in een eigen inkomen en meedoen in de Rotterdamse samenleving. In het eerste jaar (2019) bleek deze aanpak succesvol en daalde het aantal bijstandsuitkeringen. In 2020 zien we echter dat het aantal bijstandsgerechtigden is toegenomen. Dit komt overeen met de algemene ontwikkelingen in de stad en in het land. We zien dat het aantal bijstandsgerechtigden in zijn totaliteit is toegenomen door de economische effecten van de coronamaatregelen. We gaan door met de intensieve aanpak en zetten komend jaar gespecialiseerde jobhunters en jobcoaches in.

Colofon

Gemeente Rotterdam

Postbus 70012

3000 KP Rotterdam

Rotterdam.nl

Ontwerp en opmaak:

Publiquest/Pony Design Club

Fotografie:

Jan van der Ploeg,

met dank aan TopTaal en

VluchtelingenWerk

